

adres c.d.m.:
Anne Olssauke

+
VM
dok. + krys. u/52/
KRASSOWSKA Karoline

ZWZ
W- we

2d. Bienkiewicz

pr. „Karel Brome” „Józefa”
„Józefa Wynoka”

2364/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — KRASSOWSKA Kowalima
zd. Bienkie nica

I/1. Relacja ✓ k. 2, s. 25 2304 / WSK

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ k. 7, s. 7

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 2, s. 2

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora ✓ k. 6, s. 6

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) ✓ k. 2, s. 2

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja ✓ k. 9, s. 10

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 14

VI. Fotografie ✓ ksero

zob. też I/2-4

I/1. Relacja:

- Relacja Karoliny Krassowskiej z d. Bienkiewicza opracowana przez Annę Olszańską, córkę, relacji i przekazane do Fundacji, 5. 1. 2002. Msp. kserokopia, k. 11, s. 1-11. Kserokopia.
- "Relacja o życiu i pracy mojej matki Karoliny Krassowskiej..." napisane przez Annę Olszańską 8. 10. 2002. Msp. oryg. k. 4, s. 12-15.
- "Karolina Krassowska" - Na podst. danych spisanych przez Dohdawa Krassowskiego opr. Anne Olszanska. Przekazak Fund. Era Krassowska 1. 10. 2000r. Msp. kserokopia, k. 4, s. 16-19.
- Biogram Karoliny Krassowskiej z d. Bienkiewicza opr. i przekazany Fund. 25. 01. 2005r. przez M. Sulejz i W. Mintelę. Msp. oryg. k. 2,
- Biogram K. Krassowskiej opr. przez E. 2. i D. Kr. do II t. "Słownik 20-21 W VM Kobiet", z uwagami i. Friedel. (23. 08. 2005). Msp/kp. k. 3, s. 22-25

Anna Olszańska
z domu Krassowska

01-310 Warszawa

ZYCIORYS MOJEJ MATKI

Karoliny Krassowskiej

Karolina urodziła się na Podolu w r. 1891 jako córka Adriana Bieńkiewicza, właściciela majątku Pilipy Czemerskie (o powierzchni około 400 ha) i Karoliny Podhorskiej, pochodzącej z rodziny wywodzącej swój rodowód od książąt ruskich. Młodsza córka małżeństwa Bieńkiewiczów, ^(Janina) przyszła na świat prawdopodobnie w r. 1894.

W r. 1900 Adrian Bieńkiewicz oddał Pilipy w dzierżawę i z rodziną zamieszkał w Warszawie, gdzie jego córki mogły się kształcić, a on sam - rozwijać swoje zainteresowania naukowe w zakresie nauk przyrodniczych.

Karolina ukończyła w Warszawie 7-klasową prywatną pensję i w Chyliczkach Szkołę Gospodarstwa Domowego. W owych czasach zamożne panny z rodzin ziemiańskich zwykle na tym kończyły edukację, ale Karolina postanowiła w r. 1911 podjąć studia wyższe, i to w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie, ~~gdzie - jak wiadomo - na studentów było niewielu kobiet.~~

Wysoka, szczupła, była uważana za piękność i miała duże powodzenie. Umiała jednak łączyć bogate życie towarzyskie z nauką i w karnawale nieraz szła na wykłady po balu trwającym "do białego rana".

Wiosną 1914 r. była bliska uzyskania dyplomu SGGW. Przekodził ^(sz) temu wybuch I wojny światowej i powrót rodziny na Podole. W sierpniu 1914 r. podjęła pracę zawodową pod zwierzchnictwem prof. Edmunda Załęskiego z Zakładu Rolniczego Doświadczalnego Uniwersytetu Jagiellońskiego - w stacjach selekcyjnych hodowli nasion kolejno w Czerepinie i Niemierczu, a następnie jako kierowniczką stacji w Udrzjowicach.

1/1/2

O jej rękę starało się kilku panów, lecz ona nie śpieszyła się do małżeństwa i zdecydowała się na nie dopiero mając 25 lat, co w owych czasach było uważane za wiek już niemal staropanieński. Wybrała Bohdana Krassowskiego, który był człowiekiem prawym, rozważnym i odpowiedzialnym, o wielkich zdolnościach organizacyjnych. Bohdan miał ukończone studia w słynnej Akademii Rolniczej w Dublanach koło Lwowa i gospodarował w majątku Berezówka (pow. Jampol), który formalnie dzierżawił od swego ojca Kazimierza, właściciela Słobody Jałtuszkowskiej. ^{W r. 1916} Bohdan i Karolina wzięli ślub i zamieszkali w Berezówce, gdzie Karolina zamierzała zająć się selekcjonowaniem pszenicy. W r. 1917 przyszła na świat ich córka Anna.

Jesienią 1917 r. wobec wybuchu rewolucji w Rosji dalsze przebywanie w majątku stało się niebezpieczne. Rodzina Krassowskich przeniosła się do Humania.

Karolina co najmniej od czasów studenckich należała do POW i uczestniczyła w pracy konspiracyjnej. Wiosną 1918 r.^{*} gdy w Humaniu i okolicy przebywały wojska Gen. Hallera, brała udział w akcji pomocy żołnierzom i dostarczania ekwipunku dla oficerów, udającym się na rozkaz dowództwa do kraju.

W połowie 1918 r. Bohdan i Karolina z dzieckiem przenieśli się do Winnicy, gdzie on dostał pracę. Zamieszkali tam również jego rodzice, Józefa i Kazimierz oraz siostra Jadwiga, zamężna za Mieczysławem Łebkowskim. Rodzice Karoliny i jej siostra wrócili do Warszawy.

Lata 1918-1919 był to okres na Podolu i na całej Ukrainie bardzo trudny: częste zmiany władzy, przemarsze wojsk, rabunki

^{*}) Nie mam możliwości sprawdzenia dat wydarzeń historycznych; określenie czasu wydarzeń podaję według notatek mego ojca.

i morderstwa. Pod koniec rządów hetmańskich Bohdan i jego ojciec zostali przez Ukraińców aresztowani ~~przez Ukraińców~~ pod fałszywymi zarzutami. Zostali zwolnieni dzięki interwencji ukraińskich gospodarzy ze Słobody Jałtuszkowskiej, którzy uchwałą wiejskiego "schodu" stwierdzili niesłuszność oskarżeń. Kazimierz Krassowski wyjechał wtedy do Kijowa. W Winnicy 13 lutego 1919 r. przyszedł na świat jego wnuk, który otrzymał imiona Kazimierz Jordan.

Pod władzą radziecką nasiliły się prześladowania ziemian i inteligencji polskiej. Wkrótce ponownym aresztowaniem był zagrożony Bohdan, który w tym czasie leżał chory. Gdy po niego przyszli, Karolina nie pozwoliła zabrać go z łóżka i zamiast niego dała się zaprowadzić do "Czeka". Następnego dnia została jednak zwolniona, gdyż obowiązujące wówczas (i przestrzegane!) prawo rewolucyjne nie pozwalało więzi (matki) karmiącej piersią dziecko.

Z kolei Winnica została zajęta przez wojska ukraińskie z Małopolski i oddziały Denikina. Karolina po naradzie z mężem zdecydowała się - mimo braku regularnej komunikacji kolejowej - przedostać z córką do Warszawy, gdzie jej rodzice, którzy tam wrócili w r. 1918, wynajęli obszerne mieszkanie, mogące pomieścić całą rodzinę. Wobec tego, że Kazimierz Krassowski został w Kijowie aresztowany, Bohdan z synem pozostał w Winnicy, by w razie potrzeby pojechać do Kijowa. Kilkumiesięcznym dzieckiem opiekowała się Ukrainka z Berezówki, Agafia Hołowetiuk (?) nazywana Afiją, która z własnej woli przez szereg lat dzieliła losy rodziny Krassowskich.

Kazimierz Krassowski został w Kijowie stracony razem ze swoim przyjacielem, Jordanem Pereswiet-Sołtanem, adwokatem, znanym działaczem społecznym i zasłużonym obrońcą więźniów politycznych sądzonych w sądach carskiej Rosji. Oczywiście wiadomość ta

dotarła do Winnicy z dużym opóźnieniem, a wówczas Bohdan nie mógł odrazu podążyć za żoną, gdyż kolejno jego syn i on sam zachorowali na tyfus brzuszny. Wbrew jego życzeniu Karolina dowiedziała się o ich chorobie (również z opóźnieniem), zostawiła córkę u rodziców i natychmiast podjęła trudną i uciążliwą podróż powrotną. Zanim znów znalazła się w Winnicy, jej mąż i syn zdążyli wrócić do zdrowia, lecz ona w drodze zaraziła się tyfusem plamistym i ciężko zachorowała. Wskutek tego cała rodzina zdołała wyjechać z Winnicy ^(dopiero) ostatnim pociągiem zabierającym uchodzących denikinowców, w nocy z 24 na 25 grudnia 1919 r. Jechali początkowo wagonem towarowym, Karolina jeszcze tak słaba, że leżała na łóżku polowym. Po kolejnych przesiadkach warunki podróżowania mieli nieco lepsze, do Warszawy dotarli jednak dopiero 3 stycznia 1920 r. Zatrzymali się u jej rodziców, gdzie dostali do dyspozycji jeden obszerny pokój. Prawdopodobnie w lecie 1920 r. Karolina przez jakiś czas pracowała jako wolontariuszka w Szpitalu Ujezdowskim. Później, dla poratowania zdrowia męża, pojechała ^(z nim) z dziećmi i Afiją do Zakopanego, gdzie ich pobyt przedłużył się do 2-ech lat wskutek tego, że zapadła na zapalenie płuc. Później mieszkali przez jakiś czas w Skierniewicach, w willi przyjaciół rodziny, pp. Mazarakich, a następnie w Milanówku, skąd jej mąż dojeżdżał do pracy. W lecie wyjeżdżali na Hel, gdzie Aleksander ^(Mazaraki) z przyjaciółmi utworzyli spółkę "Hel kąpiele Morskie", w której zatrudniali przede wszystkim przyjaciół-ziemian, uchodźców ze wschodu. Klimat morski okazał się bardzo szkodliwy dla Bohdana Krassowskiego, który musiał wrócić ^(na leczenie) do Zakopanego, gdyż odnowiła mu się zaleczona w młodości gruźlica płuc. Karolina z dziećmi wróciła do Warszawy do rodziców.

Rewolucja Rosyjska sprawiła, że właściciele majątków na Podolu, jeżeli w ogóle zdołali ocalić życie, stracili podstawę utrzymania. Inflacja szalejąca w początku lat dwudziestych pozbawiła wartości

ich ewentualne oszczędności. W rodzinie Karoliny sytuacja była tym bardziej trudna, że w tym czasie i jej mąż i ojciec byli niezdolni do pracy. Z konieczności ciężar utrzymania domu wzięły na siebie kobiety. Karolina Bieńkiewiczowa wykorzystwała swoje doświadczenia z prowadzenia dużego gospodarstwa wiejskiego: przez pewien czas pracowała jako kierowniczką kuchni sejmowej - a następnie nabytą w domu rodzinnym znakomitą znajomość języka francuskiego, by dawać prywatne lekcje. Karolina Krassowska podjęła pracę w swoim zawodzie, w Centralnym Towarzystwie Rolniczym, jednak brak dyplomu ukończenia studiów utrudniał jej awans i osiągnięcia wyższych zarobków. Po kilku miesiącach przyjęła propozycję Polskiego Białego Krzyża i jako instruktorka objazdowa terenu Korpusu Ochrony Pogranicza (KOP) jeździła do placówek KOP-u przy granicy białoruskiej, z gramofonem i aparatem kinematograficznym, wygłaszając pogadanki dla żołnierzy Korpusu i miejscowej ludności. Mimo ciężkich przeżyć wyglądała nadal bardzo młodo, tak że dziennikarz, który przeprowadził z nią wywiad dla Kuriera Warszawskiego wiosną 1925, opisał ją jako: "młode dziewczę polskie w latach, gdy rówieśniczki bardzo się jeszcze tulą do matczynej łona". Miała wówczas tych lat 34 i dwójkę dzieci. Latem 1925 r. znów podjęła pracę w Warszawie, równocześnie pisząc pracę dyplomową z dziedziny polityki agrarnej. Egzamin dyplomowy zdała z wynikiem celującym i otrzymała 1 grudnia 1925 r. stopień inżyniera rolnika. Do roku 1928 pracowała w Centralnym Związku Kółek Rolniczych, a następnie w biurze porad rolnych Fabryk Nawozów Sztucznych, i ~~przez dwa lata~~ przez dwa lata w Centralnym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych. Od początku 1933 r. była zastępcą kierownika działu propagandy w warszawskim biurze Towarzystwa Eksploatacji Soli Potasowych (TESP), którego centrala mieściła się we Lwowie. Biuro Warszawskie TESP-u zostało

przez Niemców zlikwidowane w początku okupacji.

Równolegle z innymi pracami Karolina w latach 1926-1930 prowadziła kierownictwo naukowe firmy Aleksandra Sumowskiego w Zamli-
czach na Wołyniu, zajmującej się reprodukcją nasion buraków cukro-
wych. Pisała też liczne artykuły fachowe i popularne do prasy rol-
niczej (często używając pseudonimu "Karol Brona"), wygłaszała pogad-
danki radiowe, tłumaczyła fachowe artykuły z języków francuskiego,
niemieckiego i czeskiego. Parokrotnie wyjeżdżała do Niemiec i Cze-
chosłowacji na konferencje rolnicze. Ponadto zainicjowała badania
nad wpływem nawożenia nawozami potasowymi na wydajność stawów
rybnych. Doświadczenia w tym zakresie prowadziła w stawach należą-
cych do Aleksandra Mazaraki i gromadziła materiały z myślą o uzys-
kaniu stopnia doktora w zakresie nauk rolniczych.

W latach trzydziestych niezbyt często spotykało się kobiety na
wyższych stanowiskach, tak że w środowisku rolniczym Karolina wielo-
krotnie znajdowała się wśród samych mężczyzn - traktowana jako
równorzędny partner, darzona uznaniem i szacunkiem. We wszystkich
zachowanych świadectwach pracy w różnych instytucjach oceniana była
jako pracownik o bardzo wysokim poziomie wiedzy fachowej, wybitnej
inteligencji i pracowitości.

W drugiej połowie lat dwudziestych i początku lat trzydziestych
rodzina Bieńkiewiczów utrzymywała ożywione stosunki towarzyskie
z dawnymi znajomymi z Podola i inteligencją warszawską, m.in.
z Karolem Szymanowskim, jego matką i siostrami. Miejscem spotkań
był często największy pokój w mieszkaniu przy Górnośląskiej, salon,
w którym w kątku za pianinem miała swoje lokum ich córka, Janina,
wówczas absolwentka Konserwatorium w Warszawie, pracująca jako
urzędniczka, m. in. w spółce "Hel Kąpiele Morskie".

Mimo że Karolina stopniowo osiągała coraz wyższe stanowiska i
miała coraz większe zarobki, wielokrotnie pracowała po nocach, by

211/7.

zdożyć dodatkowe pieniądze. Potrzebne one były na utrzymanie w internatach poza Warszawą córki, która była dzieckiem bardzo wątłym i chorowitym (opłaty te były czasem niemal równe poborom Karoliny). Syn jej był chłopcem silnym i zdrowym, uczył się w Gimnazjum im. Stefana Batorego.

Mąż Karoliny przez dłuższy czas musiał kontynuować leczenie w Zakopanem, gdzie w miarę możliwości zarabiał na swoje utrzymanie i na pomoc rodzinie, prowadząc księgowość w pensjonacie, w którym mieszkał i robiąc tłumaczenia. Pod koniec lat dwudziestych pracował jako dyrektor administracyjny w lecznicy dla nerwowo chorych w Batowicach pod Krakowem, prowadzonej przed dr Tadeusza Rogalskiego. W jesieni 1930 r. ponownie zachorował. Tym razem była to gruźlica gardła. Musiał natychmiast przerwać pracę i poddać się w Zakopanem kuracji, która wymagała zachowania całkowitego milczenia. Przez dwa lata wypowiedział tylko kilka słów, jakieś odruchowe "proszę" czy "dziękuję" - i przezwyciężył chorobę. Karolina przerwała pracę w Warszawie, by pełnić funkcje męża w Batowicach, zanim będzie tam zorganizowane stałe zastępstwo. Po 6 tygodniach wróciła do stolicy. Prawdopodobnie w r. 1933 Bohdan Krassowski podjął znów pracę w Batowicach, a później przeniósł się do Warszawy. Otrzymał pracę w Polskim Związku Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych, gdzie został sekretarzem generalnym związku i prowadził jego sprawy administracyjne.

Adrian Bieńkiewicz zmarł w połowie lat trzydziestych. Wówczas rodzina postanowiła zlikwidować mieszkanie przy ul. Górnośląskiej. W r. 1935 Krassowscy z dziećmi przeprowadzili się do nowoczesnego, 4-pokojowego mieszkania przy ul. Raszyńskiej 58. Janina Bieńkiewicz z matką zamieszkały w pobliżu Placu Zbawiciela razem z zaprzyjaźnioną z nimi Felicją Knollową i jej rodziną.

Janina pracowała, jej matka nadal dawała lekcje. Zaczęła jednak stopniowo tracić wzrok i lekarze nie dawali jej nadziei na jego poprawę. Wówczas samodzielnie opracowała metodę (dziś tak popularną) uczenia dzieci obcego języka poprzez wierszyki, zabawy i piosenki, zanim podejmą one naukę czytania, pisanie i gramatyki. Nauczyła się również pisanie pismem Braille'a i przepisywała książki dla zakładu dla niewidomych w Laskach. Lektorami były przeważnie studentki, którym bardzo to odpowiadało, że za godzinę francuskiego "płacą" godziną dyktowania a nie pieniędzmi.

Dla rodziny Krassowskich lata 1935 - 1939 były okresem wyjątkowo pomyślnym. Karolina i jej mąż pracowali i odnosili sukcesy zawodowe, dzieci kształciły się: syn na Politechnice, córka w Wyższej Szkole Dziennikarskiej.

We wrześniu 1939 r. ^{syn} Karoliny brał udział jako ochotnik w obronie Warszawy, został przez Niemców uwięziony i osadzony w Stalagu XA. Wkrótce na Raszyńskiej zamieszkała Karolina Bieńkiewiczowa, coraz bardziej potrzebująca opieki. Gospościa została zwolniona, prowadzenie gospodarstwa domowego objęła Anna Krassowska. W ten sposób w domu nie było nikogo obcego w czasie, gdy od wiosny 1940 r. Karolina Krassowska została sekretarką do zadań specjalnych delegata Rządu Polskiego w Londynie, Cyryla Ratajskiego. Była zaznajomiona z używanymi szyframi, prowadziła i przechowywała korespondencję (w mieszkaniu było kilka konspiracyjnych skrytek), miała pod opieką pieczęć z Orłem, książeczki czekowe, niejednokrotnie znaczne sumy w walucie krajowej i walutach obcych. Na ulicach Warszawy mogła zwracać uwagę elegancką sylwetką, lecz prawdopodobnie nikt nie posądziłby tej przystojnej, dystygowanej pani w

2/1/8

średnim wieku o udział w konspiracji. Była dwukrotnie zatrzymana przez Niemców w konspiracyjnych lokalach, lecz dzięki przytomności umysłu, szybkiej orientacji i odwadze udawało się jej uniknąć aresztowania. Dwunastego września 1941 r. szła na zebranie czołowych działaczy Państwa Podziemnego. w Alejach Ujazdowskich 32 (34?). Według relacji Bohdana Krassowskiego, Gestapo trafiło do tego lokalu przypadkiem (a przynajmniej nie wiedzieli, kogo tam zastali). Karolina, mając przy sobie kompromitujące materiały i pieniądze, twierdziła stanowczo, że znalazła się tam tylko dlatego, że pomyliła numer mieszkania czy też piętro. Gestapo zabrało ją do więzienia na Pawiaku, inni obecni zostali wypuszczeni. Był wśród nich Stanisław Gayny, szef Bohdana Krassowskiego. Bohdan, zawiadomiony o aresztowaniu żony, natychmiast pojechał na Raszyńską. Napewno był wtajemniczony w wiele spraw, tak że z pomocą kogoś z konspiracji oraz niewtajemniczonej córki zdołali usunąć z mieszkania najbardziej kompromitujące materiały, m.in. książkę, która była podstawą szyfrów. Rewizja przeprowadzona przez Gestapo tego samego dnia popołudniu nie dała rezultatów, zakwestionowano jedynie sumę ok. 18 000 zł. Nikt z kilku osób, które trafiły do "kotła" nie został zatrzymany.

Noc z 12 na 13 września Karolina spędziła na Pawiaku. Rankiem 13-go przewieziono ją na badania do siedziby Gestapo na Szucha. Przypuszczalnie wtedy Gestapowcy orientowali się już, że poprzedniego dnia wypuścili kogoś bardzo ważnego - i za wszelką cenę chcieli zmusić Karolinę do zeznań. Nie wydała nic i nikogo. W stanie agonalnym odwieziono ją na Pawiak, gdzie zmarła w szpitalu więziennym ok. godz. 14-ej wskutek obrażeń odniesionych podczas badania. Pośmiertnie została odznaczona Krzyżem Virtuti Militari V klasy. Była jedyną kobietą z Delegatury Rządu, której przyznano to odznaczenie w czasie okupacyjnej konspiracji.

Warszawa, 30-X-2002r.

Anna Okrasinska

L.dz. 3980 WSK 02

Uzupełnienie

do Relacji o życiu i pracy mojej matki, Karoliny Krassowskiej

do str. 2

Podczas pobytu w Humaniu i okolicy wojsk gen. Hallera (wiosna 1918 r, ?) Karolina brała udział w akcji pomagania żołnierzom i gromadzenia ekwipunku dla oficerów udających się na rozkaz dowództwa do kraju.

30.8.2002

AK

L.dz. 3930 WSK 02.

2/1/11

N O T A T K A

W papierach mego ojca, Bohdana Krassowskiego, znalazłam kopię maszynopisu zatytułowanego VIRTUTI MILITARI. Jest to artykuł Stanisławy Kuszelewskiej z jej książki "Kobiety", gdzie nosi on tytuł "Karola". Jest to relacja o aresztowaniu i śmierci mojej matki. Ojciec na maszynopisie wpisał swoje uwagi, które przepisuję.

- 1) nie łączniczka a sekretarka delegata rządu londyńskiego na kraj
 - 2) nie Marszałkowska a Aleje Ujazdowskie
 - 3) zupełnie niezgodne - wypadkowe wejście N. do mieszkania jeden z mających być na zebraniu dzięki przytomności umysłu uniknął aresztowania i ten był na Hożej
 - 4) nie w bramie a w lokalu
 - 5) słowa te były mówione w noc poprzedzającą badanie ostatnie słowa po badaniu gdy umierała w szpitalu więziennym na Pawiaku były - "a jednak nic nie powiedziałam"
- sprostowanie daty na: 13 września 1941

Komentarz A.O.

- Mówiąc o paczkach dla mego brata matka zapewne obawiała się aresztowania innych członków rodziny. To jednak nie nastąpiło i paczki do Kazika były nadal wysyłane.
- "Karola" - nigdy nie słyszałam, by ktokolwiek mówiąc o mojej matce lub doniej używał tej formy jej imienia.
- wyżej wymienioną książkę, wydaną w 1946 r., widziałam w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy, sygnatura nr z309498.

Anna Olszańska

30.8.2002

L.dz. 3890 WSK02.

Relacja o życiu i pracy mojej matki, Karoliny Krassowskiej
 (18 listopada 1891) r.

Karolina Bienkiewiczówna, ur. w Pilipach Czemeryskich pow. Mohylów gubernii Podolskiej, była córką Adriana Bienkiewicza, właściciela tego majątku, oraz Karoliny z Podhorskich. W r. 1916 ~~w listopadzie~~ wyszła za mąż za Bohdana Krassowskiego, inż. rolnika, ~~dyplomanta Akademii Rolniczej w Dublanach~~. Miała siostrę Janinę ur. w 1896 r. Do czasu wybuchu I wojny światowej jej ojciec nie pracował zawodowo, w czasie wojny jego żona razem z innymi paniami prowadziła przez jakiś czas prywatną stołówkę (dokładne dane nie zachowały się) w Warszawie. Później Adrian Bienkiewicz pracował w Bibliotece Publicznej w Warszawie, a jego żona jako kierowniczka Kuchni Sejmowej; z kolei ^{prywatnie} dawała lekcje francuskiego.

Karolina Krassowska w latach trzydziestych pisała artykuły do pism rolniczych, które zwykle podpisywała "Karol Brona". Po r. 1939 używała w konspiracji pseudonimów Józefa i Józefa Wysoka.

Karolina ukończyła w Warszawie 7-klasową prywatną pensję (1901 - 1909 ?) i Szkołę Gospodarstwa Domowego w Chyliczkach (1909 - 1910) i studiowała w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w latach 1910 - 1914. Egzamin dyplomowy zdała w r. 1925 i otrzymała wówczas tytuł inżyniera-rolnika.

Podjęła pracę zawodową jako asystentka w stacjach ^(selekcyjnych) hodowli nasion (pod kierunkiem prof. Edmunda Załęskiego z Zakładu Rolniczo-Doświadczalnego Uniwersytetu Jagiellońskiego) kolejno w Czerepinie (1.VIII 1914 - 1.III 1915) i w Niemierczu (1 III 1915 - 1 VIII 1916). Następnie była kierowniczką stacji w Udryjowicach.

W listopadzie 1916 r. wzięła ślub z Bohdanem Krassowskim, inż. rolnikiem (ukończył Akademię Rolniczą w Dublanach) i zamieszkali w Berezówce na Podolu, którą Bohdan dzierżawił od swego ojca. Tam urodziła się w r. 1917 ich córka Anna. Po wybuchu Rewolucji Rosyjskiej

II/13...
w r. 1919

przez pierwsze lata mieszkali kolejno w Humaniu i Winnicy, gdzie przyszedł na świat ich syn, Kazimierz Jordan. Wobec braku szans na powrót do Berezówki zdecydowali się na przyjazd do Warszawy, gdzie mieszkali rodzice Karoliny. Dotarli tam w styczniu 1920 r.

Karolina należała do POW i prawdopodobnie w połowie 1920 r. pracowała przez parę miesięcy jako wolontariuszka w Szpitalu Ujazdowskim w Warszawie.

Rodzina Krassowskich mieszkała następnie w Zakopanem, Skierniewicach i Milanówku. W r. 1924 Bohdan Krassowski ciężko zachorował. Był to nawrót zaleczonej w młodości gruźlicy płuc. Pojechał na leczenie do Zakopanego, a Karolina podjęła pracę zawodową w Warszawie. Pracowała kolejno w następujących instytucjach:

Centralne Towarzystwo Rolnicze, 1 XI 1924 - 1 II 1925

Polski Biały Krzyż, luty - lipiec 1925 (jako instruktorka objazdowa Korpusu Ochrony Pogranicza)

Centralny Związek Kółek Rolniczych, 1 VIII 1925 - 31 XII 1928

Centralne Biuro Porad Rolnych Fabryk Nawozów Sztucznych, 1 I 1929 - 1 X 1930 (propaganda racjonalnych metod uprawy roli i nawożenia)

Lecznica dla Narowo Chorych w Batowicach pod Krakowem (zastępowała na stanowisku dyrektora administracyjnego męża, który ponownie zachorował), 1 X - 15 XI 1930 i 20 XII 1930 - 10 I 1931

Centralne Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych, 1 II 1931 - 31 XII 1932

Towarzystwo Eksploatacji Soli Potasowych (z siedzibą we Lwowie), Biuro Warszawskie (jako zastępca kierownika działu propagandy), 1 I 1933 - do czasu likwidacji tego biura przez Niemców w początkach okupacji.

Równoległe z innymi pracami, w latach 1926 - 1930 Karolina była kierownikiem naukowym firmy Hodowla i reprodukcja nasion buraków cukrowych Aleksandra Sumowskiego w Zamliczach na Wołyniu, pisała liczne artykuły fachowe do prasy rolniczej, kilkakrotnie wyjeżdżała do Czechosłowacji i do Niemiec na konferencje dotyczące rolnictwa. Wygłaszała pogadanki radiowe, tłumaczyła fachowe artykuły z francuskiego, niemieckiego i czeskiego. W latach trzydziestych jako pierwsza podjęła badania nad wpływem stosowania nawozów potasowych na wydajność stawów rybnych i gromadziła materiały naukowe z myślą uzyskania stopnia doktora w zakresie nauk rolniczych.

Od r. 1935 rodzina Krassowskich mieszkała przy ul. Raszyńskiej 1958. We wrześniu 1939 r. Anna była poza Warszawą, Kazimierz brał udział w obronie Warszawy, został wzięty przez Niemców do niewoli i osadzony w Stalagu XA.

W r. 1940 Karolina Krassowska podjęła pracę w konspiracji. Od grudnia tegoż roku podjęła funkcję sekretarki Delegata Rządu Polskiego w Londynie, Cyryla Ratajskiego. Była zaznajomiona z szyframi, prowadziła i przechowywała korespondencję, miała pod opieką pieczęć z orłem, a także książeczki czekowe, a niejednokrotnie znaczne sumy w walucie obowiązującej wówczas w kraju oraz w walutach obcych. Dwukrotnie była zatrzymywana przez Niemców w zakonspirowanych lokalach, lecz dzięki odwadze, przytomności umysłu i szybkiej orientacji - udawało jej się unikać aresztowania. Jednak 12 września 1941 r. została zatrzymana przez Niemców w lokalu przy Al. Ujazdowskich 32 (34) z pocztą konspiracyjną i osadzona w więzieniu na Pawiaku. Spośród obecnych wówczas w lokalu wybitnych działaczy Państwa Podziemnego nikt nie został aresztowany. Uwolniony Stanisław Gayny, który był wówczas zwierzchnikiem Bohdana Krassowskiego, zawiadomił go o zatrzymaniu żony, co umożliwiło usunięcie z mieszkania kompromitujących materiałów zanim nastąpiła tam rewizja.

21/1/15

Następnego dnia po aresztowaniu, 13 września 1941 r., Karolina Krassowska była przesłuchiwana przez Gestapo na Szuca. Nie wydała nic i nikogo. Przywieziona w stanie agonalnym na Pawiak zmarła w szpitalu więziennym tego samego dnia ok. godz. 14-ej.

Pośmiertnie została Odznaczona Krzyżem Virtuti Militari V-ej klasy (Rozkaz Komendy Głównej A.K. L. 45/BP z dnia 19 marca 1942 r.) Była jedyną kobietą z Delegatury Rządu, która otrzymała to odznaczenie w czasie okupacyjnej konspiracji. Została pochowana na warszawskich Powązkach (kwatery nr 121).

Ze względu na przestrzeganą w naszej rodzinie ścisłą konspirację w czasie wojny nie wiedziałam o zaangażowaniu członków mojej rodziny poza faktem, że "w czymś" biorą udział. To, czego dowiedziałam się później, przekazywałam osobom lub zespołom zajmującym się historią tamtych czasów. Spośród opublikowanych prac najwięcej osób z mojej rodziny obejmuje "Lista strat ziemiaństwa polskiego 1939 - 1956" Krzysztofa Jasiewicza (Pomost - Alfa 1995). Konstancy i Jadwiga Krassowscy byli rodzeństwem mego ojca Bohdana. Krótkie wzmianki o moim ojcu i o siostrze mojej matki, Janinie Bienkiewicz, znajdują się przy zapisie dotyczącym mojej matki. Zaznaczam, że K. Jasiewicz podaje wiele danych, które nie były mi znane.

Obszerny, krytyczny wykaz literatury znajduje się w biogramie opracowanym przez A.K. Kunerta (Słownik Biograficzny konspiracji warszawskiej 1939 - 1944, tom II)

Załącz.: kserokopie

Warszawa, 8 października 2002 r.

Anna Olszańska

/Anna Olszańska/

Karolina Krassowska

ur. 6.XI.1891 r (starego stylu) w Pilipach Czeremyskich pow. Mohylowskiego gubernii Podolskiej; z Córka Adriana Bieńkiewicza i Karoliny z Podhorskich. Od r. 1900 jej rodzice przenieśli się do Warszawy; z siostrą (młodsza) Janiną uczyła się najpierw w kompletach, później na 7-klasowej pensji, którą ukończyła w r. 1909. W r. 1909/1910 odbyła studia w Szkole Gospodarstwa w Chyliczkach, a następnie podjęła studia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W r. 1914, wobec wybuchu wojny i powrotu jej rodziców na Podole, wróciła tam również i podjęła pracę pod kierunkiem prof. Edmunda Załęskiego z U.J. w Krakowie, jako asystentka na stacjach hodowli roślin w Czerepinie i Niemierzu, a następnie jako samodzielna kierowniczka stacji selekcyjnej w Udryjowcach (latach 1914 - 1917⁶).

W dn. 7.XI. 1916 wychodzi zamąż za Bohdana Krassowskiego (syna Kazimierza i Józefy) ze Szlobody Jaktuszkowskiej i zamieszkuje w Berezówce (pow. Jampolski, gub. Podolska), gdzie 12.VIII. 1917 r. przychodzi na świat jej córka, Anna. Wobec wybuchu rewolucji, rodzina przenosi się do Humania, a następnie do Winnicy gdzie 13.II.1919 r. przychodzi na świat jej syn, Kazimierz-Jordan.

1/1/17

W początku r. 1920 wraca wraz z rodziną do Warszawy, lecz wkrótce wobec choroby męża (gruźlica) przenosi się do Zakopanego. Gdy w r. 1924 mąż jej wobec złego stanu zdrowia musiał przerwać pracę zawodową, podjęła pracę w Centralnym Towarzystwie Rolniczym w Warszawie (1.XI.1924 - 1.II.1925), następnie w ~~IX~~ w Polskim Białym Krzyżu jako instruktorka objazdowa terenu i ponownie Korpusu Ochrony Pogranicza (1.II - 15.VII.1925) w zakresie rolnictwa: w Centralnym ~~Biurze Porad Rolnych Fabryk Nawozów Sztucznych~~ Zarządzie Kółek Rolniczych jako inspektor rolny (1.VIII.1925 - 31.12.1928), w Centralnym ^{n/} ~~Biurze~~ ^{m/} ~~Biurze~~ Porad Rolnych Fabryk Nawozów Sztucznych (1.I.1929 - 1.X.1930) oraz w C.T.G.K.R. (?) (1.II.1931 - 31.XII.1932). Od 1.I.1933 r. pracowała w biurze Warszawskim Towarzystwa Eksploatacji Soli Potasowych TESP (z siedzibą we Lwowie) jako zastępcza kierowniczka działu propagandy. Biuro to zostało później zlikwidowane przez Niemców.

W r. 1925 zdała w SGGW ostateczny egzamin, przedstawiła pracę dyplomową i uzyskała stopień inżyniera Rolnika. Równoległe ze stałą pracą zawodową ~~gwarantowaną~~ w latach 1926-1931 pełniła funkcję kierownika naukowego firmy "Hodowla i Reprodukacja Zboż

1 Nasion Bureków Cukrowych" Aleksandra Sumowskiego w Zamliczach na Wołyniu (dojeżdżając tam). Pisała liczne artykuły fachowe (używając pseudonimu Karol Brona), tłumaczyła fachowe prace rolnicze z języków francuskiego, niemieckiego i czeskiego, wygłaszała pogadanki przez radio, brała udział w konferencjach naukowych w Niemczech i w Czechosłowacji.

W czasie okupacji od wiosny 1940 r. brała czynny udział (pseudonim, Józefa Wysoka) w pracy konspiracyjnej. Jako specjalna sekretarka delegata Rządu Polskiego w Londynie, Ratajakięgo, prowadziła i przechowywała korespondencję z władzami w Londynie i przedstawicielami stronnictw w kraju. ~~Zajęła~~ Zajęła także Zaznajomiona też była z szyframi i szyfrowała i rozszyfrowywała depeche zagraniczne, gdy specjalistka od szyfrów "Maria" była w Warszawie nieobecna. Załatwiała też sprawy finansowe Delegata i pod jej opieką znajdowała się pieczęć z orłem.

Dwukrotnie była zatrzymana w zak^ospirowanych lokalach, lecz dzięki odwadze i przytomności umysłu udawało jej się uniknąć aresztowania.

W dn. 12.IX.1941 została zatrzymana przez Gestapowców, którzy przypadkowo weszli do lokalu przy Al. Ujazdowskich /inne osoby obecne zostały wypuszczone, m.in. inż. Stanisław

Gayny, zwierzochłik męża Karoliny, Bohdana). Łączniczka z kon-
spiracji, ^{"Irma"} (a następnie mąż i córka zdążyli usunąć z mieszkania
(Raszyńska 58 m.24) materiały obciążające, tak że rewizja
przeprowadzona tego samego dnia popołudniu nie dała żadnych
rezultatów (Gestapo zakwestionowało, a później zebrało tylko
pieniądze - ok. 18 000 zł).

Karolina została przewieziona na Pawiak, skąd w dn. 13.IX.
przewieziono ją na badania na Szucha. Nie wydała nic i nikogo.
Odwieziona ją w stanie nieuprzątomym na Pawiak, gdzie w szpi-
taliku zmarła ok. g. 14-ej wskutek odniesionych podczas badania
obrażeń. Została pochowana na Powązkach.

W tym samym grobie została pochowany również jej syn,
Kazimierz, który zginął w Powstaniu Warszawskim.

Karolina Krassowska została odznaczona pośmiertnie Krzyżem
Virtuti Militari V klasy (E.W.E. 125/BP, 11.XI.1941 r.)

Na podstawie danych spisanych przez Bohdana Krassowskiego,
opracowała Anna z Krassowskich Olszańska, zam. Osiedle Rozumowa,
19.IV.1979 r. ul. Roztoży 12 m. 23. tel. 664-30-04.

Przekazaniem dla Fundacji AK w Toruniu
1.8.2000.
I z datą 2000.
Ewa Krassowska

Karolina Krassowska z d. Bieńkiewicz - MS 251 05

Córka Adriana i Karoliny z Podhorskich. Urodziła się 18 listopada 1891 r. w Pilipach Czeremyskich na Podolu rosyjskim. Jej rodzice byli ziemianami.

W 1911 r., w wieku 20 lat, wstąpiła do Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Podczas studiów mieszkała przy ul. Kruczej 19.

Studiowała prawie równocześnie ze Stanisławą Kuszelewską (ona od 1912 r.), peowiaczką, działaczką społeczną, pisarką i matką Ewy Matuszewskiej (także pośmiertnie odznaczonej *Virtuti Militari*). W twórczości literackiej Stanisławy Kuszelewskiej jest sporo wspomnień o Karolinie Krassowskiej.

Po ukończeniu studiów z tytułem inżyniera rolnictwa w 1914 r. przez dwa lata pracowała jako kierowniczka stacji sekcji roślin w Udryjowicach. W 1916 r. wyszła za mąż za Bohdana Krassowskiego z Berezówki na Podolu.

W 1920 r. przyjechała z rodziną do Warszawy. Podjęła tu pracę w Centralnym Towarzystwie Rolniczym, następnie w Polskim Białym Krzyżu, a od 1925 r. była inspektorką w Centralnym Towarzystwie Organizacji Kółek Rolniczych w Warszawie. W latach 1926-1931 była kierownikiem naukowym w firmie Hodowla i Reprodukacja Zbóż i Nasion Buraków Cukrowych Aleksandra Sumowskiego w Zamliczach na Wołyniu. Od 1933 r. pracowała jako zastępca kierownika działu propagandy w warszawskim biurze Towarzystwa Eksploatacji Soli Potasowych z siedzibą we Lwowie. Pisała liczne artykuły do prasy fachowej, tłumaczyła prace rolnicze z języków obcych, współpracowała z działem rolnym Polskiego Radia.

Od wiosny 1940 r. znajdowała się w konspiracji jako sekretarka do specjalnych zadań Cyryla Ratajskiego, Delegata Rządu na Kraj. Używała ps. Józefa, Wysoka, Lilijka (?). Przechowywała pieczęć z godłem państwowym, prowadziła archiwum, kasę Delegatury, znała stosowane w korespondencji szyfry, zastępowała szyfrantkę.

Została aresztowana przypadkowo 12 września 1941 r. w lokalu przy Alejach Ujazdowskich. W jej mieszkaniu przy ul. Raszyńskiej 58 gestapo znalazło i zarekwirowało tylko kasę Delegatury w kwocie ok. 18 000 złotych. Torturowana na Szucha nic nie ujawniła. 13 września w stanie agonijnym, ze zmasakrowaną twarzą została przewieziona na Pawiak, gdzie zmarła jeszcze tego samego dnia.

Rozkazem KG ZWZ L. 45/BP z dnia 19 marca 1942 r. została pośmiertnie odznaczona *Virtuti Militari* V klasy. Tym samym rozkazem KG ZWZ nadała *Virtuti Militari* pośmiertnie Halinie Nieniewskiej, dr Alfredowi Paczkowskiemu i Maciejowi Kalenkiewiczowi.

Postać Karoliny Krassowskiej upamiętniła Stanisława Kuszelewska w krótkim opowiadaniu-wspomnieniu pt. „*Virtuti Militari*” zamieszczonym w zbiorze „*Kobiety*” wydanym przez polski Instytut Literacki w Rzymie w 1946 r. Niżej całe opowiadanie:

„Karolę znałam za młodu. Była jak kwiat na cienkiej, wysokiej łądzy. Wątła, uśmiechnięta, otoczona mężczyznami. Dziś Karola jest po czterdziestce, ale znowu – otoczona mężczyznami. Jest bowiem łączniczką Komendy Głównej. Tylko, że teraz mężczyźni mają dla niej rozkazy zamiast komplementów. Nosi papiery i pieniądze w najniebezpieczniejsze miejsca Warszawy.

W myśli Karoli – również mężczyzna: syn w niewoli. Co miesiąc trzeba mu wysłać paczkę, żeby wytrzymał, żeby wrócił.

O czwartej na Marszałkowskiej ma być zebranie trzech Najważniejszych. Karola przyniesie im do rozdziału pieniądze z ostatniego zrzutu. Ogromną sumę w dolarach.

O trzeciej polska osłona uliczna daje znać, że dom na Marszałkowskiej jest obstawiony przez Niemców. Przewąchali. Zebranie zostaje odwołane. Ale jak teraz uprzedzić Karolę, kiedy na pewno już wyszła z domu? Jak zapobiec, żeby nie wpadła w zęby smoka? Nic prostszego: Karola zawsze chodzi ulicą Hożą.

51/21

Po Hożej więc spaceruje ten, który ma zawrócić łączniczkę. Spaceruje bezskutecznie: Karola nie idzie. Chwała Bogu, widocznie już wie. Tymczasem idzie, idzie Karola, idzie prosto w swoją śmierć. Ale idzie ulicą Wspólną, bo właśnie dzisiaj Hoża wydała jej się podejrzana. A może zamyśliła się o paczce dla syna i pomyliła ulice ?

Wchodzi spokojnie do bramy, tej co zwykle. Nagle: „Hände hoch !“.

Koniec. Łączniczka aż ciężka od dolarów. Spekulanka ? Za spekulację walutami tylko dziesięć lat więzienia. Nie, tu suma zbyt wielka. Widoczne ryba jest gruba. Więc proszę, pogadamy na komendzie Gestapo. Wsiadać do samochodu !

Karola jest wątła, krucha, chudziutka. „Lilijka”, nazywali ją za młodu koledzy z rolnictwa.

Bito ją gumowymi pałkami po maleńkich uszach. Ni zdradziła nic. Zresztą miała szczęście. Wystarczyło jej jedno „badanie”. Nie masz to dla łączniczki jak kruche zdrowie.

Kiedy ją, umierającą, wrzucono do pełnej celi, obca więźniarka pochyliła się tkliwie do sinych ust.

– Kto będzie teraz posyłał paczki Kazikowi ? – dosłyszała ostatni szept Karoli.

Działo się w sierpniu 1942.”

Pozostawiła córkę Annę zam. Olszańską i syna Kazimierza, który poległ w Powstaniu Warszawskim. Urodzony 13 lutego 1919 r. w Winnicy. Uczestniczył w Powstaniu Warszawskim pod ps. Jordan, jako żołnierz Kompanii K-1 Pułku „Baszta”. 28 sierpnia 1944 r. poległ podczas natarcia na ul. Podchorążych. Jego ciało zostało na terenie zajmowanym przez Niemców. Na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w kwaterze A-26 znajduje się jego symboliczny grób.

Źródła:

DW UdsKiOR, Dokumenty odznaczeniowo-awansowe AK, t. 1, s. 8; SGGW, Album studentów. Lata 1911-1918. Akta najstarsze, s. 2, 18; Słownik uczestniczek, s. 215; Ajewski E., Mokotów walczy. 1939-1944, t. 5, Warszawa 1999, s. 101; Kuszelewska S., Kobiety, IL Rzym 1946, s. 101-102.

W SGGW studiowała na Wydziale Ogrodnictwa od 1928 r. kuzynka Karoliny – **Maria Bieńkiewicz zam. Koziorowska**, c. Józefa, szlachcica z gub. podolskiej i Zofii Marii z d. Renard. Ur. 22 maja 1910 r. w Kacewiczach par. Tołoczyn na Białorusi.

Jej ojciec był inżynierem i profesorem Szkoły Górniczej w Dąbrowie Górniczej, a matka lekarzem Kasy Chorych w Sosnowcu. Mieszkali w Będzinie przy ul. Ksawery 3. W latach 1919-1928 ukończyła Gimnazjum Żeńskie L. Młodzianowskiej i E. Zawidzkiej w Dąbrowie Górniczej. Podczas studiów mieszkała przy ul. Wspólnej 40 m. 14. Studia ukończyła w październiku 1933 r. na podstawie pracy dyplomowej „Amon jako jon” w Zakładzie Fizjologii Roślin u prof. dr. M. Karczewskiego, specjalizowała się natomiast u prof. dr. Wł. Gorjaczekowskiego.

W czerwcu 1932 r. wyszła za mąż za Ignacego Koziorowskiego (ślub w kościele św. Jakuba w Warszawie).

W latach 30-tych mieszkali w Kazimierzu Dolnym (w willi „Piotrowszczyzna”).

Źródło: SGGW, akta studenckie, syg. 3194 (Maria Bieńkiewiczówna).

Biogram opracowany przez E2 i D.k.
do II tomu "Stawpke WM kobiet" z 23 VIII 05
T. Friedel

11/1/22

KRASSOWSKA Karolina z d. BIEŃKIEWICZ (1891-1941), członkini POW KN III Kijów; inżynier-rolnik, publicystka; w czasie II wojny jako „Józefa”, „Wysoka”, „Lilijka” sekretarka do zadań specjalnych Delegata Rządu na Kraj C. Ratajskiego

Karolina Bieńkiewicz urodziła się 18 XI 1891 w Pilipach Czeremyskich, koło Mohylowa na Podolu w rodzinie ziemiańskiej Adriana Bieńkiewicza i Karoliny z d. Podhorska, która od 1900 zamieszkała w Warszawie. Karolina w 1909 ukończyła 7-klasową prywatną pensję i następnie Szkołę Gospodarstwa Domowego w Chyliczkach. W 1914 ukończyła studia w Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (dyplom i tytuł inżyniera rolnika uzyskała dopiero w 1925). Wobec wybuchu I wojny rodzina powróciła na Podole i tam Karolina przez dwa lata pracowała jako asystentka, potem kierowniczka w stacjach selektywnych hodowli nasion w Czerepinie, Niemiryczu i Udryjowicach. W 1916 wyszła za mąż za Bohdana Krassowskiego i w 1917 urodziła córkę Annę. Po wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 przenieśli się do Humania, gdzie Karolina należała do POW, uczestnicząc w pomocy żołnierzom, dostarczając ekwipunek dla oficerów udających się do kraju. W połowie 1918 przenieśli się do Winnicy, gdzie w 1919 przychodzi na świat jej syn Kazimierz. Na skutek prześladowań ze strony władz bolszewickich (aresztowano jej męża, zwolnionego dopiero na skutek interwencji ukraińskich gospodarzy, następnie stracono jej teścia) w 1920 przedostali się do Warszawy, do mieszkających tam od 1918 rodziców Karoliny; tam Karolina przez jakiś czas pracowała jako wolontariuszka w Szpitalu Ujazdowskim. Następnie ze względu na zachorowanie męża na gruźlicę, zamieszkali w Zakopanem. Po powrocie do Warszawy w 1922 podjęła pracę zawodową kolejno w Centralnym Towarzystwie Rolniczym, w Polskim Białym Krzyżu (tam jako instruktorka objazdowa terenu Korpusu Ochrony Pogranicza jeździła do placówek KOP przy granicy białoruskiej i wygłaszała pogadanki), od 1925 jako inspektorka w Centralnym Towarzystwie Organizacji Kółek i dalszych instytucjach rolniczych. Pisała liczne artykuły do prasy fachowej, tłumaczyła prace rolnicze z języków obcych, współpracowała z działem rolnym Polskiego Radia.

Po wybuchu wojny, działała od wiosny 1940 w ramach DR na Kraj jako „Józefa”, potem „Wysoka” i „Lilijka”. Pełniła tam funkcję sekretarki do zadań specjalnych Delegata Rządu na Kraj, Cyryla Ratajskiego. Przechowywała pieczęć z godłem państwowym, prowadziła archiwum, kasę Delegatury, w razie konieczności mogła zastępować szyfrantkę znając szyfry stosowane w korespondencji z rządem na Uchodźstwie. Była dwukrotnie zatrzymywana przez Niemców w konspiracyjnych lokalach, ale dzięki odwadze i przytomności umysłu udało jej się uniknąć aresztowania. Według relacji córki aresztowana

została 12 IX 1941 przez gestapo, które przypadkowo weszło do lokalu przy Alejach Ujazdowskich, gdzie przybyło na konspiracyjne spotkanie kilku wybitnych działaczy Państwa Podziemnego, [aresztowana jako jedyna bo miała przy sobie pocztę konspiracyjną i pieniądze, pozostali zatrzymani w tym lokalu zostali zwolnieni.] W jej mieszkaniu przy ul. Raszyńskiej 58 gestapo znalazło i zarekwirowało kasę Delegatury w kwocie ok. 18 000 złotych, inne kompromitujące materiały m.in. książkę będącą podstawą szyfrów, zdołał wcześniej usunąć z mieszkania jej mąż, uprzedzony przez jednego z wówczas zwolnionych. Torturowana na Szucha nic nie ujawniła. Dnia 13 września w stanie agonalnym, ze zmasakrowaną twarzą została przewieziona na Pawiak, gdzie zmarła od obrażeń wewnętrznych jeszcze tego samego dnia. Jej grób znajduje się na Powązkach w kwaterze 121.

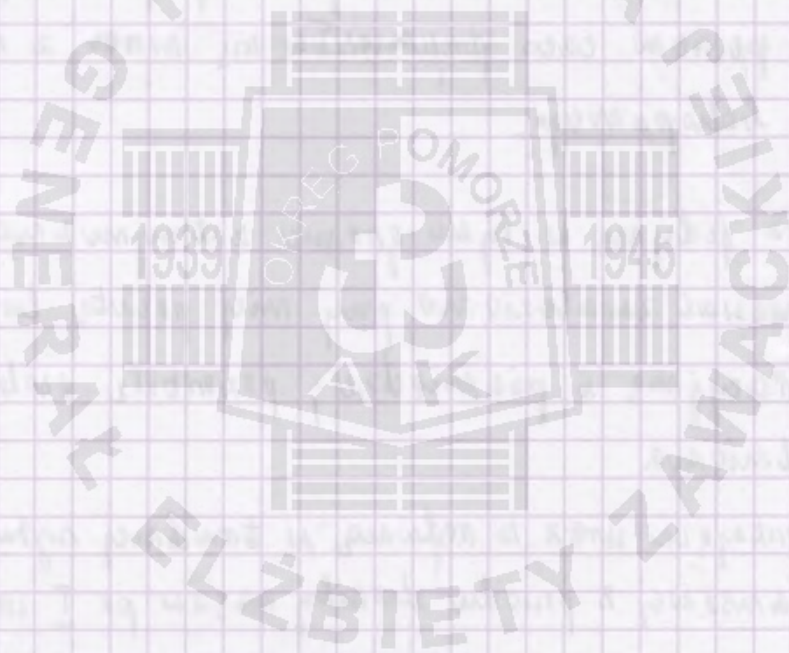
St. sierż. Karolina Krassowska Rozkazem KG ZWZ L. 45/BP z 19 III 1942 została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari. W rozkazie KG ZWZ 125/BP z 11 XI 1941 podano, że odznaczona za *bohaterską postawę wobec wroga i śmierć na posterunku*. Nadanie zostało weryfikowane przez Kapitułę Londyńską z nr. Krzyża 12822. Była jedyną kobietą z DR odznaczoną VM w czasie konspiracji.

Ojciec Karoliny, Adrian Bieńkiewicz, ziemianin z Podola, po I wojnie przez pewien czas pracownik Biblioteki Publicznej w Warszawie, zmarł w połowie lat 30-tych. Matka Karolina (zm. 1952), po I wojnie z powodu choroby męża pracowała w stołowce Sejmu, dawała lekcje francuskiego. Siostra Janina (1896-1970), nauczycielka rytmiki i akompaniorka, żołnierz ZWZ-AK ps. „Zyta”. Mąż Karoliny, Bohdan Krassowski (zm. 1949), inżynier-rolnik, dzierżawca majątku Berezówka, pow. Jampol, od 1942 w sanatorium w Otwocku, gdzie zmarł. Córka Anna zam. Olszańska (ur. 1917), pracownik Departamentu Opieki Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, następnie sekretarz techniczny redakcji Acta Biochemika Polonica, obecnie na emeryturze, mieszka w Warszawie, ma dwoje dzieci Annę i Tadeusza. Syn Kazimierz, uczestnik obrony Warszawy, więzień Stalagu XA do 1941, robotnik przymusowy w Rzeszy, od 1943 w Warszawie, poległ w Powstaniu jako żołnierz Kompanii K-1 Pułku „Baszta”.

APAK, T. 2634/WSK (tamże relacja męża Krassowskiego B. i córki Olszańskiej A.); DW UdsKiOR, Dokumenty odznaczeniowo-awansowe AK, t. 1, s. 8; SGGW, Album studentów. Lata 1911-1918. Akta najstarsze, s. 2, 18;

Ajewski E., *Mokotów walczy. 1939-1944*, t. 5, Warszawa 1999, s. 101; Bartelski L., *Mokotów 1944*, Warszawa 1972, s. 398, 629; *By nie odeszły...*, s. 431; Domańska, *Pawiak...*, s. 107, 378, 385; Jasiewicz K., *Straty ziemiaństwa polskiego 1939-1956*, 1995, s. 529-530; Kunert, *Słownik...*, t.

Uwagi: T. Friedel do piaz, rewn kressowskiej 2/1/24

- 11/25
- ① Ujawnienie się w miejscu groźbą krowie, w
* pewnym celu prawników się wra 2 min
do zachowania.
 - ② Była podjęta w tym czasie podjęta, w
* powołaniu zwalczano przy niej przeciwko
kpiącym i pięknym; przentat osoby
* zwolniono.
 - ③ przentat ca wra 2 rodzinie w trudnej sytuacji
finansowej z powodu choroby męża po I wojnie

7/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora:

- Dyplom inżyniera-rolnika szkoły Główniej Gosp. Roln. - Kopia ksero. 2 egzemplarze kserokopii. K. 2, s. 1-2.
- Świadectwo śmierci wydane na zasadzie księgi metrykalnego pnie. Rz. Kat. Parafii Narodzenie N. Maryi Panny i Gwiazdzenie - 29. września 1948r. (za zgodności z oryginałem). Nr. aktu 318 - Rok 1948. Kserokopia K. 1, s. 3.
- 7. zdjęć - kserokopia fotografii. K. 1, s. 4.
- Nadanie pnie Komendanta Głównego 2.4.2. Rakonie s'p. ob. Krassowskiej Karolinie Krzyżà Virtuti Militari V klasy. 2 egz. kserokopii. K. 2, s. 5-6.
- Zaświadczenie urocznicze Kola Byłych. Zofu. AK, Londyn, 27. czerwiec 1964r. Kserokopia, K. 1, s. 7.

SZKOŁA
GOSPODARSTWA

GLÓWNA
WIEJSKIEGO

DYPLOM

P. KAROLINA Z BIENKIEWICZÓW KRASSOWSKA

URODZONA, W PILIPACH - CZEMERYSKICH, PODOLE, DN. 6 LISTOPADA 1891 ROKU

UKOŃCZYŁA PRZEPISANE PROGRAMEM STUDIJA AKADEMICKIE

NA

WYDZIALE ROLNICZYM

A PO ODBYCIU STUDIÓW SPECJALNYCH W GRUPIE

POLITYCZNO-AGRARNEJ

**I PO WYKONANIU PRACY DYPLOMOWEJ Z TEJŻE DZIEDZINY
ZŁOŻYŁA EGZAMIN GŁÓWNY DYPLOMOWY Z OGÓLNYM WYNIKIEM CELUJĄCYM**

RADA WYDZIAŁU ROLNICZEGO

NA WNIOSEK KOMISJI EGZAMINACYJNEJ PRZYJAZAŁA NA POSIEDZENIU W DNIU 1 GRUDNIA 1955 ROKU

P. KAROLINIE Z BIENKIEWICZÓW KRASSOWSKIEJ

STOPIEŃ

INŻYNIERA - ROLNIKA

I POSTANOWIŁA WYDAĆ DYPLOM NINIEJSZY

WARSZAWA, DN. 1 GRUDNIA 1955 R.

Nr. 23

REKTOR

Z. Ludkiewicz

DZIEKAN

WYDZIAŁU ROLNICZEGO

Lucjan Dobrzański

L.S.

P. KAROLINA Z BIENIKÓW KRASSOWSKA

DYPLOM

GOSPODARSTWA

SKOŁY

WIELKIEGO
GŁÓWNY

Przyjęła córka Anne Dzeniska

5/2/2

SZKOŁA
GOSPODARSTWA

GLÓWNA
WIEJSKIEGO

DYPLOM

P. KAROLINA Z BIENKIEWICZÓW KRASSOWSKA

URODZONA W PILIPACH - CZEMERYSKICH, PODOLE, DN. 6 LISTOPADA, 1891 ROKU

UKOŃCZYŁA PRZEPISANE PROGRAMEM STUDYJA AKADEMICKIE

NA

WYDZIALE ROLNICZYM

A PO ODBYCIU STUDJÓW SPECJALNYCH W GRUPIE

POLITYCZNO-AGRARNEJ

I PO WYKONANIU PRACY DYPLOMOWEJ Z TEJŻE DZIEDZINY

ZŁOŻYŁA EGZAMIN GŁÓWNY DYPLOMOWY Z OGÓLNYM WYNIKIEM CELUJACYM

RADA WYDZIAŁU ROLNICZEGO

NA WNIOSEK KOMISJI EGZAMINACYJNEJ PRZYZNAŁA NA POSTĘPIENIU W DNIU 1 GRUDNIA 1925 ROKU

P. KAROLINIE Z BIENKIEWICZÓW KRASSOWSKIEJ

STOPIEŃ

INŻYNIERA - ROLNIKA

I POSTANOWIŁA WYDAĆ DYPLOM NINIEJSZY

WARSZAWA, DN. 1 GRUDNIA 1925 R.

Nr. 23

REKTOR

Z. Ludkiewicz

DZIEKAN

WYDZIAŁU ROLNICZEGO

Lucjan Dobrzański

L S

201 do p 453/02

Przytore wdre Anne Olszonske

Nr. aktu 318

Rok 1941

RZ. KAT. PARAFIA
NARODZENIA I ŚMIERCI
w Warszawie

I/2/3
do ewidencji

Świadectwo śmierci

WYDANE NA ZASADZIE KSIĄG METRYKALNYCH

Zaświadcza się, iż Karolina z Bienkiewiczów Krossowska

mając lat 50 miesięcy — dni

syn, córka Adriana i Karoliny z Podhorzickich

umarł e w Warszawie przy ulicy Żelaznej dnia szesnastego września

pod Nr. 24 tysięcy pięćset czterdzieści pierwszego roku

pozostawił o po sobie męża, żonę Bohdana 1941

Zgodność powyższego świadectwa z oryginałem stwierdzam.

Warszawa, dnia 21 września 1941 r.

Urządnik Stanu Cywilnego

K. Stater

201 do p. 453/02

Przystąpiła córka Anne Olszeniste

Nr. aktu 318
Rok 1941

RZ. KAT. PARAFIA
NARODZENIA N. MARYJANNY
w Warszawie

I/2/4
do ewidencji

Świadectwo śmierci

WYDANE NA ZASADZIE KSIĄG METRYKALNYCH

Zaświadczam się, iż Karolina z Bienkiewiczów Krossowska
mając lat 50 miesięcy — dni —
syn, córka Adriana i Karoliny z Podhorstkich
umarł e w Warszawie przy ulicy Świebickiej dnia szesnastego września
24 pod Nr. 24 | tysiąc pięćset czterdziestego pierwszego roku 1941
pozostawił 0 po sobie męża, żonę Bohdanę

Zgodność powyższego świadectwa z oryginałem stwierdzam.

Warszawa, dnia 21 września 1941 r.

UrządNIK Stanu Cywilnego

K. Stater

Świadectwo ślubne
WYDZIAŁ HISTORII
KRAJOWY ARCHIWUM

[Faint, illegible handwritten text]

Z.W.Z.
125/BP
11.XI.
1941r.

Na podstawie upoważnienia Naczelnego Wodza Rzplitej Polskiej nadaję ś.p.ob. **K r a s s o w s k i e j K a r o l i n i e** Krzyż Virtuti Militari, V-ej Klasy, za bohaterską postawę wobec wroga i śmierć na posterunku.

Komendant Główny Z.W.Z.

Rakoń

[Faint handwritten text]

Przyjęła córka Anna Olszewska

2/2/G

Z.W.Z.
L25/BP
11.XI.
1941r.

Na podstawie upoważnienia Naczelnego Wodza Rzplitej Polskiej
nadaję ś.p.ob. K r a s s o w s k i e j K a r o l i n i e
Krzyż Virtuti Militari, V-ej Klasy, za bohaterską postawę wo-
bec wroga i śmierć na posterunku.

Komendant Główny Z.W.Z.

Rakon
Rakon

Przyjęte od Amme Olszewske

2/7

KOŁO BYŁYCH ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
POLISH HOME ARMY EX-SERVICEMEN ASSOCIATION

42, EMPERORS GATE, LONDON, S. W. 7
Tel.: FRE 1421

Londyn, 27.czerwca 1964r.

L. dz. 2090/64
Our ref.

ZASWIADCZENIE WERYFIKACYJNE.

st. sierż.

S.p. Karolina KRASSOWSKA.

"Toreta"

Okr. Warszawa

Za męstwo i poświęcenie w akcjach bojowych w okresie konspiracji, odznaczona została pośmiertnie przez Komendanta Gł.Pol.Sił Zbrojnych w Kraju rozk.25/BP. z dn.11.XI.1941r.:

Orderem Wojennym "VIRTUTI MILITARI" Kl.V-ej.

Za zgodność

P. Kraczkiewicz.

W resymie V.M.

Nr. 12822

4/70r

BIURO STACJI SŁOŻEJ WYDZIAŁU
KRAJOWY ZWIĄZOK SŁOŻEK
ul. Włocławek 10, 80-001 Włocławek
tel. 22 74 10 10

Przyjęto SPP Londyn do F2 17.02.2000
l. dz. 141/2000

II Materiały uzupełniające relację

- A.K. Kument, Krasnowka Karoline / biogram /, "Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej 1939-44", t. 2, k. 1. - kserokopia s. 98-99, oraz egz. kserokopii poigłównop. k. 1. - k. 2. s. 1-2.

Władysław Winiarski 1908-1945

Stefan Ambrozjusz, biogramy konspiracyjne 1987, t. II

11-1

Urodzony 12 kwietnia 1901 r. w Mińsku Litewskim, syn Zenona i Stefania Pietuchowskiej. Brak informacji o jego życiu przed 1930 r. W czerwcu tego roku otrzymał jako ekstern świadectwo dojrzałości przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w Brześciu nad Bugiem i następnie od października 1930 do września 1932 r. studiował na Wydz. Administracji Państwowej i Komunalnej SNP w Warszawie. W końcu lat 20-tych i na początku 30-tych instruktor — organizator Związku Pracowników Administracji Gminnej RP.

W konspiracji jeden z czołowych działaczy Chlopskiej Organizacji Wolności „Raclawice”, utworzonej w listopadzie 1939 r. Od 1942 r. wchodził do CK, a po aresztowaniu Józefa Marszałka (10 listopada tego roku) został przetrzeźwiony w CK „Raclawice”. Jednocześnie współredaktor pisma „Gospodarka Chłopska”, wydawanego od października 1942 r. Działal także w SOS; po aresztowaniu J. Majszka był z ramienia „Raclawice” wiceprezesem, a po aresztowaniu „Tomasa” (NN) z Polniskiego Związku Wolności w kwietniu 1943 r. został prezesem SOS pod pseud. Konar. Funkcje prezesa „Raclawic” i Powstania Warszawskiego. Od 15 lipca 1944 r. reprezentował „Raclawice” w RJN.

Po zakończeniu wojny wrócił do Warszawy i został wiceprezesem Związku Zawodowego Pracowników Samorządu Terytorialnego i Użyteczności Publicznej w Polsce. Aresztowany w 1945 r., zmarł w więzieniu w Warszawie 28 października 1946 r.

APMW: SNP —teczka studencka nr 2805; — Bartoszewski 1859 dnt; Reymont S. Kryptonim „Raclawice”, W. 1979 (mssp), s. 48 passim; — Braun J. „Uria” (w.): Wj. 1985 nr 7-9, s. 202, 203; Duraczyński E. Rada Jedności Narodowej (styczeń-lipiec 1944) (w.): „Miesięcznik Literacki”, 1985 nr 11-12, s. 135; — Informacje Andrzeja Friszke.

KRASSOWSKA KAROLINA

z domu BIENKIEWICZ (1891—1941), pseud. Karol Brona, Józefa, Józefa Wysocka.
Urodzona 18 listopada 1891 r. w Piłpach Czernybskich, pow. Mohylów, córka Adriana, właściciela tego ma-

jątku, i Karoliny Podhorskiej. Od 1900 r. wychowywała się w Warszawie. Po ukończeniu 7-klasowej pensji i Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Chyliczkach (1909—1910) studiowała w SGGW. Wybuch I wojny światowej przeszkodził jej w otrzymaniu dyplomu. Członkini POW.

Od 1914 r. pracowała w Zakładzie Rolniczo-Doświadczalnym Uj jako asystentka w stacjach selekcyjnych hodowli nasion w Czerepinie (od sierpnia 1914) i w Niemiercu (od marca 1915), a następnie kierowniczką stacji w Udryjowcach (od sierpnia 1916). Po ślubie (listopad 1916) zamieszkała wraz z mężem Bohdanem w dzierżawionym przez majątku Berezówka. Po rewolucji w Rosji przeniosła się jesienią 1917 r. do Humania, a jesienią 1918 r. — do Winnicy.

Od stycznia 1920 r. mieszkała w Warszawie. Po dwuletnim leczeniu zapalenia płuc w Zakopanem, wobec ciężkiej choroby męża musiała podjąć pracę zarobkową. Pracowała kolejno w Centralnym Towarzystwie Rolniczym (od listopada 1924), w PCJK jako instruktorka objazdowa terenu KOP (od lutego 1925), w Centralnym Związku Kółek Rolniczych (od sierpnia 1925) i w Centralnym Biurze Porad Rolnych Fabryk Nawozów Sztucznych (od stycznia 1929). Jednocześnie kontynuowała studia na Wydz. Rolniczym SGGW i w grudniu 1925 r. otrzymała tu dyplom inżyniera rolnika. W końcu 1930 r. wobec ponownej choroby męża zastąpiła go na stanowisku dyrektora administracyjnego Lecznicy dla Nerwów Chorych w Batowicach pod Kra-kowem. Od lutego 1931 r. pracowała w Centralnym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych, a od stycznia 1933 r. — w Warszawskim Biurze Towarzystwa Eksploatacji Soli Połnosowych jako zastępca kierownika działu propagandy.

Jednocześnie w latach 1926—1930 sprawowała kierownictwo naukowe firmy „Hodowla i Reprodukcyjna Nasion Buraków Cukrowych Aleksandra Su-mowskiego” w Zamliczach na Woli-wniu, współpracowała z prasą rolniczą (część artykułów ogłosiła pod pseud. Karol Brona), wygłaszała pogadanki radiowe, tłumaczyła fachowe artykuły

z języków: francuskiego, niemieckiego i czeskiego, zainicjowała badania nad wpływem nawożenia solami potasowymi na wydajność stawów rybnych.

W czasie okupacji mieszkała przy ul. Raszynskiej 58. W konspiracji od grudnia 1940 r. była sekretarką Delegata Rządu RP na Kraj, Cyryla Ratajskiego. Używała pseud. Józefa i Józefa Wysoka. Dwukrotnie na krótko zatrzymywana przez Niemców w lokalach konspiracyjnych. Po raz trzeci zatrzymana w lokalu w al. Ujazdowskich 32 lub 34 z poczta konspiracyjną 12 września 1941 r. i osadzona na Pawia-ku. 13 września była przesłuchiwana w siedzibie Gestapo w Al. Szucha i tego samego dnia zmarła w szpitalu więziennym na Pawiaku na skutek obrażeń odniesionych podczas badania (według raportu konspiracyjnego — „twarz była nie do poznania”).

Posmiertnie rozkazem K-dy Gł. AK L.45/BP z 19 marca 1942 r. odznaczona w Virtuti Militari V klasy (była jedyną kobietą z Delegatury Rządu udekorowaną tym odznaczeniem w czasie konspiracji).

Jej syn, Kazimierz, urodzony 13 lutego 1919 r. w Winnicy, absolwent Gimnazjum Państwowego im. Stefana Batoro w Warszawie i student Politechniki Warszawskiej, uczestniczył w obronie Warszawy we wrześniu 1939 r. Osadzony w Stalagu X A, w grudniu 1941 r. został zmuszony do podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym w Rzeszowie, a latem 1943 r. wrócił do Warszawy. Kontynuował studia na Wydz. Budownictwa Okrętowego tajnej Politechniki Warszawskiej, rozpoczął też działalność konspiracyjną w AK. W Powstaniu Warszawskim walczył w szeregach pułku „Baszta” w stopniu strzelca pod pseud. Jordan i zginął 27 sierpnia 1944 r. przy ul. Podchorążych.

AWiH: III/2/12, k. 7, 12; Zyciorys opracowany przez córke, Annę Olszańską (w oparciu o: List męża, Bohdana Krassowskiego do redakcji „Gazety Ludowej” z 1946 r. (odpis w posiadaniu autora); — Bartelski Mokotów (dotyczy syna Kazimierza); Czuperska-Silwicka A. Cztery lata; Domańska Pawiać (tu mylnie nazwisko: Krasowska, Inna data aresztowania: noc z 8 na 9 września i Inna data śmierci: 10 września); Księga Pamiątkowa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 1906—1956, t. II, — Doma-

ska R. Policia bezpieczeństwa dystryktu warszawskiego i jej wiceprezes „Kiedze” Pawiać (w.): „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich” t. XXVIII, W. 1978, s. 171, 194 (tu inne daty aresztowania: w nocy z 8 na 9 i śmierci: 10 września); Korboński S. Rola „Trójkęta” w Polsce Podziemnej, „Gazeta Ludowa” 1948 nr 207 (tu tylko pod pseud. Józefa z mylnym określeniem jej funkcji w Delegaturze Rządu: łączniczka); Michalewski Retacja nr 99 (tu bez imienia i z mylnym określeniem jej funkcji w Delegaturze Rządu: łączniczka).

KRYNSKI KAROL

(1900—1944), pseud. Waga. Oficer rezerwy piechoty WP; kapitan (1932).
Urodzony 13 kwietnia 1900 r. w Warszawie, syn Czesława, prawnika, urzędnika, i Marii Późnińskiej. Uczył się do lutego 1917 r. w Gimnazjum Wojciecha Górskiego (uzyskując świadectwo ukończenia szóstej klasy), a jednocześnie w latach 1915—1917 w Szkole Nauk Zdobniczych i Malarstwa. Od 1917 r. studiował w Szkole Sztuk Pięknych i jednocześnie był wolnym słuchaczem kursu humanistycznego Towarzystwa Kursów Naukowych.

W czasie nauki należał do tajnego skautingu, a od listopada 1916 r. — do POW. W 1918 r. przez pewien czas służył w szeregach podchorążych POW.

Od listopada 1918 r. służył w WP. Był pisarzem batalionu, potem starszym szeregowcem 21. pp, następnie p.o. dowódcy plutonu 32. pp. Po ukończeniu kursu uzupełniającego w Szkole Podchorążych Piechoty (lipiec — październik 1919) został w grudniu 1919 r. przydzielony do 8. pp Leg., gdzie dowodził plutonem, od marca 1920 r. był dowódcą II batalionu, a od sierpnia tego roku dowódcą konnego oddziału wywiadowczego i oddziału sztabowego 8. pp Leg. Bezterminowo urlopowany z WP w styczniu 1921 r. (prawdopodobnie ukończył wówczas kurs matu-ralny dla wojskowych).

Z zawodu artysta-malarz (w 1928 r. studiował jeszcze krótko w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie), w latach 1934—1937 pracował w Brazylii jako nauczyciel języka polskiego i rysunków, a po powrocie do kraju zajmował się malarstwem i grafiką, m.in. wykonując dekoracje ścienne na statku „Stefan Batory”.
W kampanii wrześniowej 1939 r. do-

KRASSOWSKA KAROLINA 10153

z domu BIENKIEWICZ (1891—1941), pseud. Karol Brona, Józefa, Józefa Wysoka.

Urodzona 18 listopada 1891 r. w Pilipach Czemeryskich, pow. Mohylów, córka Adriana, właściciela tego ma-

jątku, i Karoliny Podhorskiej. Od 1900 r. wychowywała się w Warszawie. Po ukończeniu 7-klasowej pensji i Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Chyliczkach (1909—1910) studiowała w SGGW. Wybuch I wojny światowej przeszkodził jej w otrzymaniu dyplomu. Członkini POW.

Od 1914 r. pracowała w Zakładzie Rolniczo-Doświadczalnym UJ jako asystentka w stacjach selekcyjnych hodowli nasion w Czerepinie (od sierpnia 1914) i w Niemierczu (od marca 1915), a następnie kierowniczka stacji w Udryjowcach (od sierpnia 1916). Po ślubie (listopad 1916) zamieszkała wraz z mężem Bohdanem w dzierżawionym przezeń majątku Berezówka. Po rewolucji w Rosji przeniosła się jesienią 1917 r. do Humania, a jesienią 1918 r. — do Winnicy.

Od stycznia 1920 r. mieszkała w Warszawie. Po dwuletnim leczeniu zapalenia płuc w Zakopanem, wobec ciężkiej choroby męża musiała podjąć pracę zarobkową. Pracowała kolejno w Centralnym Towarzystwie Rolniczym (od listopada 1924), w PCK jako instruktorka objazdowa terenu KOP (od lutego 1925), w Centralnym Związku Kółek Rolniczych (od sierpnia 1925) i w Centralnym Biurze Porad Rolnych Fabryk Nawozów Sztucznych (od stycznia 1929). Jednocześnie kontynuowała studia na Wydz. Rolniczym SGGW i w grudniu 1925 r. otrzymała tu dyplom inżyniera rolnika. W końcu 1930 r. wobec ponownej choroby męża zastępowała go na stanowisku dyrektora administracyjnego Lecznicy dla Nerwów Chorych w Batowicach pod Krakowem. Od lutego 1931 r. pracowała w Centralnym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych, a od stycznia 1933 r. — w Warszawskim Biurze Towarzystwa Eksploatacji Soli Potasowych jako zastępca kierownika działu propagandy.

Jednocześnie w latach 1926—1930 sprawowała kierownictwo naukowe firmy „Hodowla i Reprodukacja Nasion Buraków Cukrowych Aleksandra Sumowskiego” w Zamliczach na Wołyniu, współpracowała z prasą rolniczą (część artykułów ogłosiła pod pseud. Karol Brona), wygłaszała pogadanki radiowe, tłumaczyła fachowe artykuły

z języków: francuskiego, niemieckiego i czeskiego, zainicjowała badania nad wpływem nawożenia solami potasowymi na wydajność stawów rybnych.

W czasie okupacji mieszkała przy ul. Raszyńskiej 58. W konspiracji od grudnia 1940 r. była sekretarką Delegata Rządu RP na Kraj, Cyryła Ratajskiego. Używała pseud. Józefa i Józefa Wysoka. Dwukrotnie na krótko zatrzymywana przez Niemców w lokalach konspiracyjnych. Po raz trzeci zatrzymana w lokalu w al. Ujazdowskich 32 lub 34 z pocztą konspiracyjną 12 września 1941 r. i osadzona na Pawiaku, 13 września była przesłuchiwana w siedzibie Gestapo w Al. Szucha i tego samego dnia zmarła w szpitalu więziennym na Pawiaku na skutek obrażeń odniesionych podczas badania (według raportu konspiracyjnego — „twarz była nie do poznania”).

Pośmiertnie rozkazem K-dy Gł. AK L.45/BP z 19 marca 1942 r. odznaczona *Virtuti Militari* V klasy (była jedyną kobietą z Delegatury Rządu udekorowaną tym odznaczeniem w czasie konspiracji).

Jej syn, Kazimierz, urodzony 13 lutego 1919 r. w Winnicy, absolwent Gimnazjum Państwowego im. Stefana Batorego w Warszawie i student Politechniki Warszawskiej, uczestniczył w obronie Warszawy we wrześniu 1939 r. Osadzony w Stalagu X A, w grudniu 1941 r. został zmuszony do podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym w Rzeszy, a latem 1943 r. wrócił do Warszawy. Kontynuował studia na Wydz. Budownictwa Okrętowego tajnej Politechniki Warszawskiej, rozpoczął też działalność konspiracyjną w AK. W Powstaniu Warszawskim walczył w szeregach pułku „Baszta” w stopniu strzelca pod pseud. Jordan i zginął 27 sierpnia 1944 r. przy ul. Podchorążych.

AWIH: III/21/12, k. 7, 12; Zyciorys opracowany przez córkę, Annę Olszańską (w posiadaniu autora); List męża, Bohdana Krasowskiego do redakcji „Gazety Ludowej” z 1946 r. (odpis w posiadaniu autora); — Bartelski *Mokotów* (dotyczy syna Kazimierza); Czuperska-Słiwicka A. *Cztery lata; Domańska Pawlak* (tu mylnie nazwisko: Krasowska, inna data aresztowania: noc z 8 na 9 września i inna data śmierci: 10 września); *Księga Pamiątkowa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 1906—1956*, t. II, W. 1958; — Domańska R. *Policeja bezpieczeństwa dystryktu warszawskiego i jej więzienie „śledcze” Pawlak [w:] „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich” t. XXVIII, W. 1978, s. 171, 184* (tu inne daty aresztowania: w nocy z 8 na 9 i śmierci: 10 września); Korboński S. *Rola „Trójkąta” w Polsce Podziemnej*, „Gazeta Ludowa” 1946 nr 207 (tu tylko pod pseud. Józefa z mylnym określeniem jej funkcji w Delegaturze Rządu: łączniczka); Michalewski *Relacja* s. 99 (tu bez imienia i z mylnym określeniem jej funkcji w Delegaturze Rządu: łączniczka).

VERTE

"Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej 1939-44." t. 2.
Andrzej Krzyżotof Kument

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatorów:

- "Informacje o najbliższej rodzinie Karoliny Krassowskiej" opracowane 1.07.1986 przez Annę Olszańską. Msp. kserokopia, k. 2, s. 1-2.
- Dane dot. losów i pracy konspiracyjnej członków rodziny Karoliny Krassowskiej, z książki Krzysztofa Jasienica "Straty ziemianstwa polskiego 1939-1956 (Pomost - Alfa, 1995), przekładem Fried. przez córke, Annę Olszańską. str. 528-530 oraz Aneksu str. 22. Kserokopia, k. 4, s. 3-6.

111/1/1

Informacje o najbliższej rodzinie Karoliny Krassowskiej -

Ojciec - Adrien Bieńkiewicz, właściciel ziemski, zamieszany przyrodnik; po I wojnie światowej przez ~~krótki~~ pewien czas pracował w Bibliotece Publicznej w Warszawie i jej przekazał swój księgozbiór. Zmarł w latach trzydziestych.

Mama - Karolina z Podhorskich Bieńkiewiczowa. Po I wojnie światowej, wobec utraty majątku i choroby męża - podjęła pracę w stołowie Sejmu. Później dawała lekcje francuskiego; w ostatnich latach przed wojną i ~~nie~~ na początku wojny - przepisywała dla Związku w Łaskach książki alfabetem Braille'a (za godzinę ~~lekcji~~ brała jako zapłatę godzinę dyktowania - sama straciła już wzrok na tyle, że nie mogła czytać). W początku Powstania Warszawskiego ewakuowana z Ochoty przeszła ^(wraz z wnuczką) przez "Zieleniak" i obóz przejściowy w Pruszkowie. Zmarła w r. 1952.

Siostra - Jenina Bieńkiewicz, absolwentka Konserwatorium Warszawskiego, pracowała głównie w szkolnictwie ogólnym i muzycznym, ^{m.in.} jako nauczycielka rytmiki i akompaniaturka. Opiekowała się matką. W czasie okupacji brała czynny udział w konspiracji. Zmarła w r. 1970.

Mąż - Bohdan Krassowski, syn Kazimierza, właściciela Słobody Jaktuszkowskiej. Inżynier-rolnik. Pracę zawodową musiał kilkakrotnie przerywać ze względu na stan zdrowia. Ostatnie lata przed wojną pracował jako sekretarz generalny Związku Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych. Zmarł w Otwocku w r. 1949.

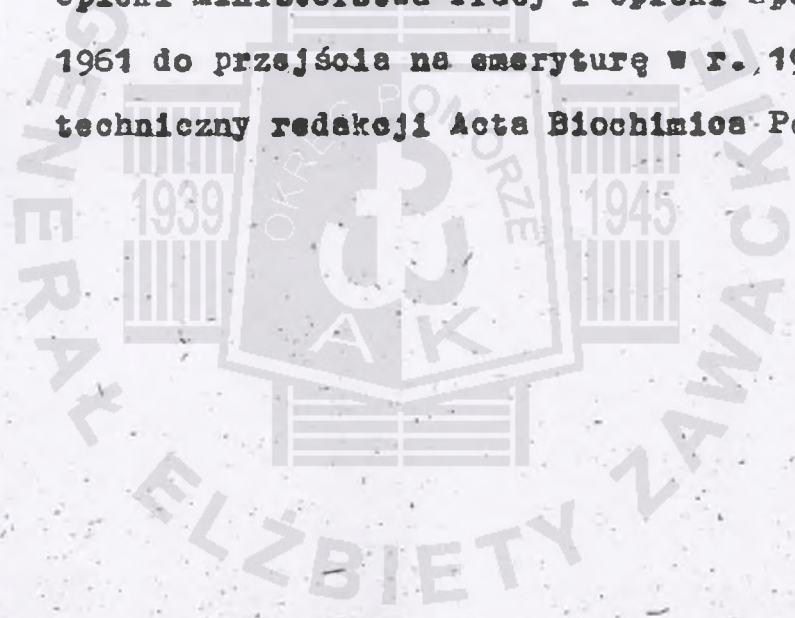
Syn - Kazimierz Krassowski, absolwent gimnazjum Stefana Batoryego w Warszawie, student Politechniki Warszawskiej. Brał udział w obronie Warszawy w r. 1939; przebywał w ~~Stalagu~~ w Stalagu KA do grudnia 1941 r. - gdy został przymuszony do "przejścia do cywila" i podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym. Wrócił do Warszawy latem 1943 r. Brał udział

w prasie konspiracyjnej, współpracując ze swoją stryjeczną siostrą Teresą Krassowską (Halszka, ~~zwaną~~ Joanna). Zginął na Mokotowie ~~27~~ 27 VIII 1944 r. jako żołnierz pułku Baszta.

Podczas pracy przymusowej ^{- w Niemczech} uczył się z przysyłanych mu z domu książek i po powrocie do Warszawy zdawał konspiracyjnie egzaminy na Politechnice.

Córka - Anna z Krassowskich Olszańska. Studiowała w Wyższej Szkole Dziennikarskiej w Warszawie i w Wyższej Szkole Higieny Psychiczej. Pierwszej nie ukończyła z powodu wybuchu wojny - drugiej - wobec niemożności pogodzenia studiów z pracą zawodową i obowiązkami domowymi (2 dzieci). Pierwsza praca po wojnie - w Departamencie Opieki Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Od r. 1961 do przejścia na emeryturę w r. 1977 - sekretarz techniczny redakcji Acta Biochimica Polonica.

1.VII.86

[Handwritten signature]

207.50 p. 489/22 III/13

Dane dotyczące losów i pracy konspiracyjnej członków rodziny

KAROLINY KRASSOWSKIEJ

z książki: Krzysztof Jasiewicz "Straty ziemiaństwo polskiego

1939 - 1956 (Pomost - Alfa 1995)

**Krassowska Teresa ps. Halszka, Joanna, Marta
(1915 - 1944)**

Ur. 28.5.1915 w Warszawie. C. Konstantego i Zofii z Pruskich. Pielęgniarka w czasie wojny. Od września 1939 mieszkała w Warszawie. Od listopada 1939 pracowała w Szpitalu Maltańskim przy ul. Senatorskiej 38/40.

Wykształcenie Uczennica gimnazjum SS. Niepokalanek w Szymanowie, absolwentka Gimnazjum św. Teresi w Rabce (1934) i polonistyki na wydz. filozoficznym UJ (1939). W czasie okupacji ukończyła także kurs sanitarny.

Aktywność publiczna Członek Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie”.

Wojsko Członek ZWZ-AK, sanitariuszka. Działała w konspiracyjnym „Odrodzeniu”, zajmowała się opieką nad więźniami politycznymi i ich rodzinami itp. Organizowała i szkoliła zespoły sanitarne dla potrzeb konspiracji. Od 1942 pracowała w Biurze Studiów Oddziału Informacyjno-Wywiadowczego KG AK. W lipcu 1944 oddelegowana do sanitariatu, w celu organizowania szpitali powstańczych. W Powstaniu Warszawskim podporządkowana Dowództwu Grupy Północ. Pracowała w szpitalu przy Elektoralskiej 16, w Szpitalu Maltańskim, a następnie w szpitalach powstańczych przy ul. Wolność 14, Barokowej i Długiej 21 - Miodowej 23.

Odmaczenia Krzyż Walecznych (dwukrotnie), Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami.

Rodzina Była panną. Ojciec Konstanty przed I wojną światową był administratorem maj. Brailówka na Podolu (własność Tyszkiewiczów), w okresie międzywojennym administrował różnymi majątkami, w latach trzydziestych był administratorem u Potockich w Krzeszowicach.

Przyjaciółka córka Anne Olszenko

111/c/4

Majątek/propriété foncière Miloszewo, woj. pomorskie – córka właścicieli (maj. należał do rodziny przez kilka lat po 1918); Słoboda Jaltuszkowska na Podolu – ziemiaństwo zakordonowe (maj. w rękach Krassowskich od końca XVIII w. do rewolucji bolszewickiej); Prusy, pow. Skierniewice, woj. warszawskie – środowisko ziemiańskie (maj. rodowy matki).

Okoliczności śmierci Zginęła 2.9.1944 w szpitalu powstańczym przy ul. Miodowej 23 wraz z siostrą Zofią (zob.) i grupą sanitariuszek (Stanisławą Dobrzańską, Teresą Duninówną, Ludmiłą Erbrichówną, Aleksandrą Michalską, Jolantą Mirosławska). Wszystkie pochowane we wspólnej mogile na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach, kw. A-27.

Code d'identification de la victime: 255/K/000/U/000/N-E
 Źródła: rel. Anna z Krassowskich Olszańska (krewna); AW-IR, nr 38 287; SUWN; zob. Epsztein, Górczyński, (5), s. 56.

Krassowska Zofia ps. Elżbieta (1917 – 1944)

Ur. 15.5.1917 w Brailówce na Podolu. C. Konstantego i Zofii z Pruskich. W czasie okupacji higienistka w domu sierot „W Słońcu” w Warszawie.

Wykształcenie Absolwentka gimnazjum SS. Niepokalanek w Szymanowie (1937), studentka Szkoły Nauk Politycznych, absolwentka Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa.

Wojsko Członek ZWZ-AK, sanitariuszka.

Odmaczenia Krzyż Walecznych (pośm.).

Majątek/propriété foncière Miloszewo, woj. pomorskie – córka właścicieli; Słoboda Jaltuszkowska na Podolu – ziemiaństwo zakordonowe; Prusy, pow. Skierniewice, woj. warszawskie – środowisko ziemiańskie.

Okoliczności śmierci W Powstaniu Warszawskim była w grupie sanitariuszek, kierowanej przez siostrę Teresę (zob.). Zginęła z nimi 2.9.1944. Pochowane we wspólnej mogile na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach, kw. A-27.

Code d'identification de la victime: 255/K/000/U/000/N-E
 Źródła: rel. Anna z Krassowskich Olszańska (krewna); AW-IR, nr 38 288; SUWN; zob. Epsztein, Górczyński, (5), s. 56.

Krassowska z Bieńkiewiczów Karolina ps. Józefa, Józefa Wysoka, Wysoka, Karol Brona (ten ostatni używany w publicystyce) (1891 – 1941)

Czemeryskie Ur. 18.11.1891 w maj. Pilipy Czemeryskie, pow. Mohylów. C. Adriana i Karoliny z Podhorskich. Inż. rolnik. Pracownica instytucji rolniczych. Od 1920 zam. w Warszawie. Pracowała w Centralnym Towarzystwie Rolniczym (od 1924), w Centralnym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych (od 1925). W latach 1926-1931 była kierownikiem naukowym w firmie Hodowla i Reprodukacja Zbóż i Nasion Buraków Cukrowych Aleksandra Sumowskiego w Zamliczach na Wołyniu. Tłumaczka fachowych artykułów z jęz. francuskiego, niemieckiego i czeskiego, publicystka.

Wykształcenie Absolwentka 7-klasowej pensji i Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Chyliczkach (1909-1910), Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego,

Wojsko Członek POW. St. sierż. Członek ZWZ-AK, sekretarka do zadań specjalnych (od wiosny 1940) Delegata Rządu na Kraj, Cyryla Ratajskiego. 1925

Odmaczenia Virtuti Militari (pośm.) – rozkaz z 19.3.1942 L45/BP. 45

WdO 1977
technicznego

Rodzina Jej mężem był Bohdan Krassowski, dzierżawca Berezówki (do rewolucji bolszewickiej), s. Kazimierza i Józefy, inż. rolnik, absolwent Akademii Rolniczej w Dublanach. Przed 1939 pracował jako kierownik administracyjny w Lecznicy dla Nerwowo Chorych w Batowicach pod Krakowem, a ostatnio był sekretarzem Polskiego Związku Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych. W czasie okupacji pracował w „Bacutilu”. Od 1942 przebywał jako pacjent w sanatorium w Otwocku, gdzie zm. 1949. Ich dzieci: Kazimierz (zob.) i Anna (ur. 12.8.1917 w Berezówce, zameżna za Edwardem Olszańskim, mają dwoje dzieci – Annę i Tadeusza Andrzeja, absolwentka Wyższej Szkoły Dziennikarskiej w Warszawie, po wojnie pracowała w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, Polskim Związku Inżynierów i Techników Budownictwa NOT, Instytucie Budownictwa Mieszkaniowego, a od 1961 w charakterze sekretarza redakcji „Acta Biochimica Polonica”). Miała siostrę Janinę Bieńkiewicz (ur. 11.4.1896, zm. 7.6.1970 w Warszawie), absolwentkę Konserwatorium w Warszawie, w czasie okupacji w ZWZ-AK, ps. Zyta, współpracowała z Leonem Chrzanowskim, po wojnie pracowała w szkolnictwie ogólnokształcącym i muzycznym w Warszawie.

Majątek/propriété foncière
Czemeryskie →

Pilipy Szeremyskie, pow. Mohylów – ziemiaństwo zakordonowe, córka właściciela do traktatu ryskiego; Berezówka i Słoboda Jaltuszkowska na Podolu – ziemiaństwo zakordonowe.

Okoliczności śmierci

Dwukrotnie zatrzymywana przez Niemców (na krótko) w lokalach konspiracyjnych, po raz trzeci zatrzymana 12.9.1941 w Al. Ujazdowskich podczas zebrania Delegatury. Osadzona na Pawiaku. 13.9.1941 przesłuchiwana w siedzibie Gestapo w al. Szucha, zm. tego samego dnia na Pawiaku w wyniku obrażeń odniesionych w czasie śledztwa. Pochowana na warszawskich Powązkach.

Code d'identification de la victime: r5/KAVTU/00/L/0/N-G
Źródła: rel. Anna z Krassowskich Olszańska (córka); AW-IR, nr 38 760; Kunert, t. 2, s. 98-99; SUWN.

Krassowski Antoni – patrz Aneks /dalszy krewny/

Krassowski Kazimierz Jordan ps. Jordan, Kazik (1919 – 1944)

Ur. 13.2.1919 w Winnicy na Podolu. S. Bohdana i Karoliny z Bieńkiewiczów. Student wydz. budownictwa okrętowego tajnej PW, od 1943.

Wykształcenie

Absolwent Gimnazjum Państwowego im. S. Batorego w Warszawie, student PW w latach 1937-1939.

Wojako

Strzelec. Członek ZWZ-AK („Opieka”). Uczestnik obrony Warszawy we wrześniu 1939. Jeniec niemiecki w Stalagu X A. Od grudnia 1941 przymusowo zatrudniony w gospodarstwie na terenie Rzeszy. Od lata 1943 w Warszawie na tajnej PW. W Powstaniu Warszawskim walczył w szeregach pułku AK „Baszta”.

Odmaczenia

Krzyż Walecznych.

Majątek/propriété foncière

Berezówka i Słoboda Jaltuszkowska na Podolu – ziemiaństwo zakordonowe, syn dzierżawcy.

Okoliczności śmierci

Zginął 27.8.1944 przy ul. Podchorążych na Mokotowie. Pochowany na warszawskich Powązkach. Zob. matka Krassowska z Bieńkiewiczów Karolina.

Code d'identification de la victime: 5/M/AVTU/00/0/N-E
Źródła: rel. Anna z Krassowskich Olszańska (siostra); AW-IR, nr 38 761; Kunert, t. 2.

111/1/6

ANEKS

Łebkowski Jerzy (1921 – 1940)

Ur. 1921. S. Mieczysława i Jadwigi z Krassowskich (zm. 1934).
W czasie okupacji pracownik RGO (mieszkał u Haliny Stępkowskiej).

Wykształcenie Absolwent gimnazjum w Rydzynie (1939).

Rodzina Nie założył rodziny.

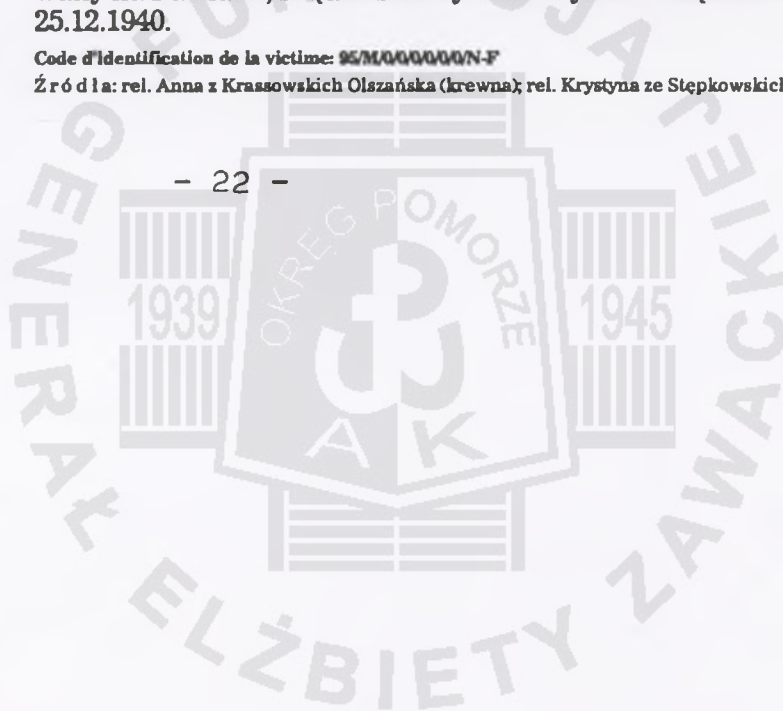
Majątek/propriété foncière Kurów, pow. Kutno, woj. warszawskie – syn administratora (w latach dwudziestych); Słoboda Jaltuskowska na Podolu – środowisko ziemiańskie (ziemiaństwo zakordonowe).

Okoliczności śmierci Zatrzymany przez Niemców w pierwszej wielkiej łapance na Żoliborzu w Warszawie jesienią 1940, kilka tygodni przetrzymywany na Pawiaku, skąd został wywieziony do Oświęcimia. Tam zm. 25.12.1940.

Code d'identification de la victime: 95/M/000000/N-F

Źródła: rel. Anna z Krassowskich Olszańska (krewna); rel. Krystyna ze Stępkowskich Zambrzycka.

- 22 -

- III | 3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945).
- "4 sprawie "Roli Trójgłosa w Polsce Podziemnej" - list Bohdana Kresnowskiego do redakcji Biuletynu Ludowej w r. 1946.
Msp. kserokopia, przekazane do Fund. 1.X. 2000 pna Ewę Kresnowską. K. 2, s. 1-2.

Bohdan Krassowski
Otwock
Sanatorium Powiatowe pokój nr.11
Samorządowa 18

W sprawie "Roli Trójkąta w Polsce Podziemnej"

m Szanowny Panie Redaktorze !

Przebywając od paru lat w sanatorium w Otwocku, nie ruszam się z miejsca. Rodzina moja zamieszkała w Warszawie to ludzie ciężkiej pracy i nie udało mi się, mimo wielokrotnych starań, zetknąć się chociaż przez pośrednictwo osób trzecich z Panem Redaktorem. Zmuszony jestem zwrócić się listownie w sprawie informacji dotyczących wtargnięcia Gestapo w r. 1941 do lokalu ówczesnego Delegata, co jest opisane w odcinku z "Roli Trójkąta w Polsce Podziemnej" w N 207 Gazety Ludowej /r.1946/ pióra Pana Redaktora.

Jako mąż "Łączniczki Józefy" uważam za swój obowiązek podać Panu Redaktorowi ściślejsze informacje, gdyż może tak dokładnie opracowany przez Pana Redaktora fragment dziejów Polski Podziemnej ukaże się w całości w druku.

Fakt opisany /w Al.Ujazdowskich/ miał miejsce dn. 12 września 1941 r. a w dn. 13 września popołudniu żona moja już nie żyła. Żona moja, inż Karolina z Bieńkiewiczów Krassowska, ur. w dn. 6.XI.1891 r w Filipach Czemeryskich ówczesnej Podolskiej Gubernii, powiat Mohylowski, była jako "Józefa Wysoka" nie Łączniczką, lecz najbliższą współpracowniczką delegata Ratajskiego, której były powierzone czynności, pisma itp. dotyczące porozumiewania się z naszymi władzami w Londynie i z przedstawicielami stronnictw w kraju. Zaznajomiona też była z szyframi, którymi posługiwano się w tym okresie, rozszyfrowując i szyfrując depesze zagraniczne /Londyn - Węgry/ gdy specjalistka od szyfrów "Maria" była w Warszawie nieobecna. "Józefa Wysoka" załatwiała też sprawy finansowe Delegata: czeki, wymianę walut; pod jej opieką znajdowała się pieczęć z orłem - pieczęć tę po jej śmierci oddałem zgodnie z otrzymaną dyspozycją.

Po aresztowaniu mojej żony przybyła do naszego mieszkania "Irma". Zdażyła ona zabrać wszystkie papiery, tak że rewizja, która nastąpiła w parę godzin później, nic nie znalazła. Zakwestjonowano tylko znaną sumę ok. 18.000 zł, którą na drugi dzień, po ponownym przeprowadzeniu rewizji, zabrał agent Gestapo.

Dnia 12 września w czasie opisanych wyżej wypadków byłem w biurze i o aresztowaniu żony dowiedziałem się od dyrektora tegoż biura, ś.p. Stanisława Gaynego, który tam przybył zaraz po wypuszczeniu z lokalu w Al. Ujazdowskich. Stąd też mogę stwierdzić, że wiadomość, iż został on pobity jest nieścista. Polecił mi on natychmiast udać się do domu, dokąd zdażyłem przybyć przed rewizją.

Za bohaterską postawę wobec wroga i śmierć na posterunku żona moja została odznaczona krzyżem Virtuti Militari V-ej klasy.

Sądzę, że Szanowny Pan Redaktor zechce wiadomości te odpowiednio zużytkować. Byłbym bardzo zobowiązany za potwierdzenie mi odbioru niniejszego listu.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku i poważania

/ - / Bohdan Krassowski

Przekazano dla Fundacji AK w Toruniu.

1.8.2000

Ewa Krassowska

IV. Korespondencja:

- 13.09.2002 - list A. Olszańskiej do D. Kr. Zawackiej - Uakareg
Msp. Orgg. k. 1, s. 1.
- 24.09.2002 - list E. 2. do A. Olszańskiej. Msp. Kopia, k. 1, s. 2.
- 6.10.2002 - list A. Olszańskiej do E. 2. Rkp. orgg. k. 1, s. 3-4.
- 10.10.2002 - list Fund. (D. Kronep) do A. Olszańskiej. Msp. Kopia,
k. 1, s. 5.
- 31.11.2002 list A. Olszańskiej do D. Kr. Msp. Orgg. k. 1, s. 6.
- 3.12.2002. list Fund. (D. Kr.) do A. Olszańskiej. Msp. Kopia,
k. 1, s. 7.
- 10.03.2003. list A. Olszańskiej do E. 2. Msp. Orgg. k. 1, s. 8.
- 26.03.2003 list Fund. (D. Kr.) do A. Olszańskiej msp. Kopia,
k. 1, s. 9.
- 25.04.2003. list A. Olszańskiej do Fund. Rkp. Orgg. k. 1, s. 10.

IV/1

4

Sz. Pani

Dorota Zawacka- Wakarecy

Fundacja "Archiwum Pomorskie

Armii Krajowej"

87-100 TORUŃ, Wielkie Garbary 2

Wpłynęło dnia 16-08
Ldz. 3558 KSK 1000

Szanowna Pani,

W porozumieniu z p. Ireną Makowską przesyłam na Pani ręce odbitki trzech dokumentów dotyczących mojej Matki, Karoliny z Bienkiewiczów Krassowskiej, oraz dwóch fotografii.

Materiały te są przeznaczone do ew. wykorzystania na listopadowej wystawie i będę wdzięczna, jeśli Fundacja zechce je zachować w swoim archiwum.

Oryginały chciałam pokazać p. Makowskiej, ale nasze spotkanie nie doszło do skutku z przyczyn od nas niezależnych, a jutro wyjeżdżam na 2 tygodnie na wypoczynek.

Gdyby Pani potrzebne były jeszcze jakieś informacje czy wyjaśnienia, to będę do dyspozycji w Warszawie od 1 października b.r.

Z poważaniem

A.O.

Anna Olszanska

Ps. Jeżeli popełniłam błąd w Pani nazwisku, to bardzo przepraszam, ale jestem przygłucha, a adres był mi przekazywany przez telefon.

A.O.

Prof. dr hab. Elżbieta Zawacka
ul. Gagarina 136 m 26, tel. 65-17-344
87-100 TORUŃ

W. 453/02

VM
tertiary Krassowski

IV/2
10. MV

Toruń 24 IX 2002 r.

l.dz. 3614 EZ 2002

Pani Anna Olszańska

Kopie

01-310 Warszawa

Szanowna Pani,

Dziękuję za cenne dokumenty przesłane przez Panią do naszej Fundacji, z którą ściśle współpracuję. Zostaną one wykorzystane w przygotowywanej przeze mnie biografii Pani śp. Matki Karoliny Krassowskiej do Słownika Kobiet odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari, a także wyeksponowane w Muzeum Wojskowej Służby Polek. Byłam bliską znajomą Pani krewnej Marii Podhorskiej-Moldenhawerowej późniejszej generałowej Piekarskiej, instruktorki PWK. Zależy nam bardzo na uzyskaniu jak najszerszych materiałów biograficznych o Pani Matce. Posiada Ona u nas teczkę osobową o numerze inwentarza 2364/WSK. Rozporządzamy niestety tylko biogramem o Niej ze Słownika Biograficznego Konspiracji Warszawskiej autorstwa Andrzeja Kunerta. W związku z tym zwracamy się do Pani z prośbą o opracowanie szczegółów z przebiegu służby wojennej Pani śp. Matki, może na podstawie załączonego schematu WSK, oraz o podanie nam wszelkich informacji o przebiegu całego Jej życia.

Dziękuję z góry za cenną współpracę załączam
wynajem pocztowania
Elżbieta Zawacka

Wszystko
+ schemat.

IV/3 P. 498/02 Warszawa, dn. 6. 5. 2002 r. ^{o. m. n.}
Przebieg choroby
odp.

Szanowna Pani Profesor,
Dziękuję uprzejmie za list i przesłane
materiały.

W ubiegłym roku opracowałam życiorys mojej
matki, Karolinę Krassowskiej, z którym zapoznała
się red. Zofia Kozłowska. W rozmowie tele-
fonicznej sugerowała ona, by go ukaź pełnić,
do dajże szczegóły bardziej osobiste. Staram
się to zrobić obecnie, to jednak wymaga
trochę czasu. Dlatego do tego listu wraz
zadanymi postawami dane według obryma-
nego schematu - który zresztą nie całkiem
"przystaje" do postaci mojej matki.

Opisowy życiorys i dodatkowe materiały
postaram się przesłać w ciągu 2-3 tygodni.
Przepraszam, że nie wcześniej, ale po powrocie
z 2-tygodniowego wyposzynku zostałam
w domu mnóstwo spraw wymagających czasu

10/4

natychmiastowego zadatwienia

Książki do tej
pracy itp., ale nie ma
ani jednej kopii

Mam nadzieję, że w zakres zainteresowań
Fundacji wchodzi również Teresa i Zofia
Kraśnowskie, moje siostry stryjeckie, sani-
tariuszki, które zginęły w zbombardowanym
szpitalu powstańczym na Starym Mieście.

Pisze o nich m.in. Helena Brozowska w
"Nasza dzielna grupa ŻWZ-AK" (Kraków, 1993).

Mam nadzieję, że Fundacja ma w swoich
zbiorach te książki - jeśli nie, może przysłać
egzemplarz. Zatażam wspomnienie o niej.

Przepraszam za
opóźnienie

Biogramy mojej matki oraz Teresy i Zofii
znajdują się też w Słowniku uczestników walki
o niepodległość Polski 1939-1945 (Warszawa, 1988).

Z wyrazami pozdrowienia

Anna Okrasinska

01-310 Warszawa

Toruń 10 X 2002 .

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

Pani Anna Olszańska

1.dz.3713 EZ 2002

01-310 Warszawa

Szanowna Pani,

W imieniu prof. Elżbiety Zawackiej dziękuję za kolejne przesłane materiały na temat Pani śp. Matki Karoliny Krassowskiej i zapowiedź dalszych. Będą one bardzo pomocne przy opracowywaniu biografii do Słownika kobiet odznaczonych VM.

Dziękuję także za informacje o Pani stryjecznych siostrach Teresie i Zofii Krassowskich. Archiwum Wojennej Służby Kobiet gromadzi materiały dotyczące wszystkich kobiet-żołnierzy I i II wojny światowej. Jeśli posiada Pani dane o innych kobietach-żołnierzach to proszę o przesłanie do nas. Wszelkie nowe materiały wzbogacające zbiory naszego Archiwum są dla nas bardzo cenne.

Wymieniana przez Panią piękna książka Heleny Brzozowskiej pt. „Nasza dziwna grupa ZWZ-AK” jest już w zbiorach biblioteki FAPAK. Profesor Zawacka była z Heleną Brzozowską w kontakcie i w naszym Archiwum są wszystkie materiały zebrane dla napisania tej książki.

Załączam serdeczne pozdrowienia, także od Pani Profesor.

Z wyrazami szacunku

Dorota Kromp
Dorota Kromp

Dokumentalistka Archiwum WSK

odp. me
L.dz.
3700 E202

Zał.:

1) Zaproszenie na XII Sesję FAPAK.

Wpłynęło dnia 8.11.02
Ldz. 3990 USK 1002

Ksewo listu i
meteryjy u E 2
z 11 02. d.k.

Pani Dorota Kromp
Fundacja Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. W. Garbary 2
87-100 Toruń

Szanowna Pani

Dziękuję za list z 10 X 2002 l.dz. 3713 EZ 2002 i przesłane mi zaproszenie na listopadowe imprezy, w których jednak nie będę mogła wziąć udziału.

Przesyłam w załączeniu zyciorys mojej Matki, Karoliny Krassowskiej - z przeprosinami za opóźnienie w stosunku do planowanego terminu i za jakość maszynopisu.

"Zyciorys" ma charakter bardziej opisowy niż przesłana poprzednio "Relacja" i - mam nadzieję - daje pewne pojęcia o środowisku, w jakim żyła. Ujęłam też szerzej okres I wojny światowej jako drobny przyczynek do mało chyba znanej historii polskiego ziemiaństwa na kresach południowo-wschodnich. Włączyłam też trochę danych o moich dziadkach i ojcu, jako przykład losów ludzi "wysadzonych z siodła" i starających się znaleźć sobie miejsce w całkowicie odmiennych warunkach.

Ponadto załączam drobne uzupełnienie do "Relacji" i odpisy uwag mojego ojca do tekstu Stanisławy Kuszelewskiej.

Proszę przyjąć serdeczne pozdrowienia dla Pani i Pani Profesor i podziękować Jej w moim imieniu za pamięć i życzliwość

ELŻBIETY
Anna Olszanska

30.11.2002r

Zaf.

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. W. G. Gębary 2, tel. 65-22-180
87-100 TORUŃ

W. 530/02

IV/7 k. m.w.
Kierka Krassowskiej VM

Toruń 3 XII 2002 r.

MEMORIAŁ *kopie*
Generał Marii Wittek
L. dz. 4887 WSK 02

Pani Anna Olszańska

01-310 Warszawa

Szanowna Pani,

W imieniu Pani Profesor dziękuję za przesłanie kolejnych materiałów dotyczących Pani śp. Matki Karoliny Krassowskiej. Materiały te zostały dołączone do Jej teczki osobowej (nr 2364/WSK) i będą wkrótce wykorzystane przy opracowywaniu Jej biografii do Słownika Kobiet odznaczonych Orderem VM. Na razie planowany jest I tom Słownika zawierający biografie kobiet, których nazwiska zaczynają się na litery od A do F.

Żałuję, że nie mogła Pani przybyć na naszą Sesję. Spotkała się z dużym zainteresowaniem, przybyło ok. 150 osób, w tym ok. 90 kombatantek. Materiały z Sesji ukażą się drukiem w drugiej połowie 2003 r.

Załączam serdeczne pozdrowienia i życzenia zdrowia.

Z wyrazami szacunku

D. K.

Dorota Kromp

Dokumentalistka Archiwum WSK

p. 1064/03

rdp

14/8

10. M.M.

Płk. prof.dr hab. Elżbieta Zawacka
 Fundacja Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
 ul. W Garbary 2
 87-100 Toruń

Szanowna Pani Profesor,

W liście z dn. 24 IX 2002 r. wspomniała Pani o p. Marii Podhorskiej- Moldenhawerowej. Genealogią rodziny Podhorskich interesuje się m. in. mój powinowaty, Antoni Rey, z której pochodzi jego żona Maria, córka Bolesława. Z jego danych wynika, że Pani znajoma była I żoną Baltazara Podhorskiego, ur. 23.01.1893, działacza harcerskiego, który zginął w obozie koncentracyjnym w Hersbrück 7.09.1944.

W związku z tym mam do Pani Profesor prośbę: jeżeli w Archiwum Fundacji znajduje się biogram p. Marii Moldenhawerowej lub inne dane dotyczące jej osoby lub któregoś z jej mężów, to będę bardzo wdzięczna za przesłanie kopii ew. wskazanie źródeł, gdzie takie dane moglibyśmy znaleźć. Jeżeli p. Maria była instruktorką harcerską, to jest ona dwukrotnie wspomniana (na str. 120 i 154) w książce "Harcerki 1911 - 1939, Historia, program, wychowanie" (Wyd. PWN 1990, pod redakcją Jadwigi-Ranieckiej-Bobrowskiej), jako autorka referatu na temat przysposobienia wojskowego kobiet (w tym raz prawdopodobnie błędnie: Okołów-Podhorska) na konferencji w Łodzi w r. 1923.

Z wyrazami szacunku
 Anna Olszańska

P.s. załączam kilka znaczków na ew. koszty i opłaty pocztowe.

W archiwum jest jej teczka o nr 273/WSK
 w teźce jest krotka biogram 1 str mps/
 bez podpisu i daty i ksero 2 Gieslikowej
 "OLK"

FUNDACJA
"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
87-100 Toruń, ul. W. Garbary 2
tel.: 65-22-186, e-mail: archAK@urp.torun.pl
REGON 870502736

W. 169/03

iv/9

no. nr

teczka

Toruń 26 III 2003 r.

UM Kressaw-
słaj

kopie

MEMORIAL
General Marii Wittek

Pani Anna Olszańska

Ł. dz. 717/WSK-412/03

01-310 Warszawa

Szanowna Pani,

W imieniu profesor Elżbiety Zawackiej dziękuję za list. Przesyłam Pani kserokopie materiałów na temat Marii Podhorskiej-Moldenhawerowej-Piekarskiej z d. Chojeckiej, które znajdują się u nas w Archiwum. Mam nadzieję, że okażą się pomocne w poszukiwaniach pani krewnego. Maria Podhorska to wspaniała postać, jej zdjęcie było eksponowane na naszej wystawie poświęconej Wojskowej Służbie Kobiet, którą obecnie można oglądać w Gdyni.

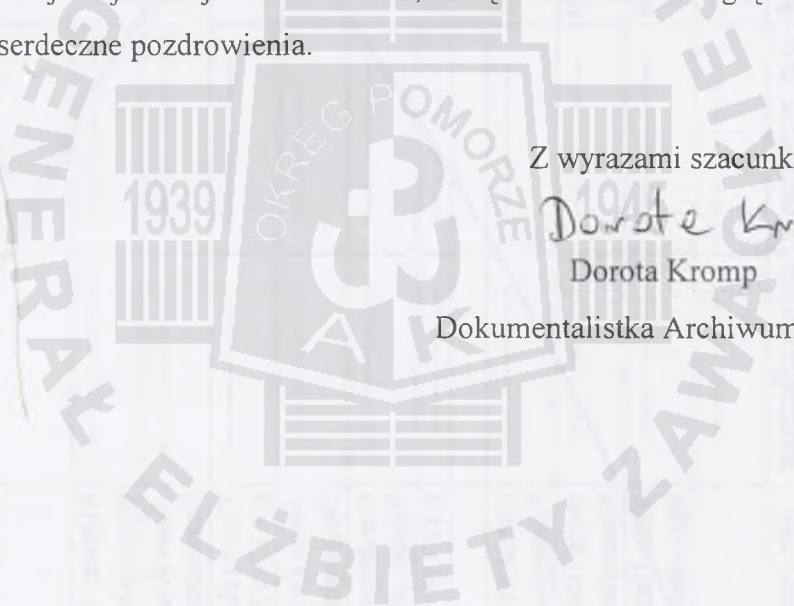
Załączam serdeczne pozdrowienia.

Z wyrazami szacunku

Dorota Kromp
Dorota Kromp

Dokumentalistka Archiwum WSK

Grudob

2003
1/1 Met. o M. Podhorskiej

1903
2. V

Warszawa, 25. IV. 2003r.

IV/10

Szanowna Pani,

Dziękuję za list z 26. III. br. (L. dz. 717/
WSK-412/03) i przekazane materiały doty-
czące Marii Podhorskiej-Moldenhawerowej-
Piekarskiej z d. Chojeckiej.

Jżeli wspomniana przez Panią wystawa
przebiegnie w Wojtkowej Stowbie Kobiet, była
eksponowana w Warszawie, to wdzięczna
byłabym za wiadomość.

Zaś, ram serdeczne pozdrowienia

Anna Odzimek

Córka
Knessowskiej
2 VM

FUNDACJA	
"Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek" w Toruniu	
Wpłynęło dnia:	30.04.2003
L. dz.	2105/WSK-412/03
	AT
Załączniki:	
Referent:	

T: 2364 / WSK

+

5309

1. N

Krassowska 2 d. Poinikiewe

2. I., ps.

Karolina ps. "Karol Brona" "Józeta" "Józeta Wysocka"

3. ur.

18 X 1891 + 13 X 1941

4. st.

st. sierżant PK

5. Org.

AK

Wypisy ze przed-Naziskowe karty informacyjne: 14

6. przydz.

okr. W-wa Kp. V L. W-wa

7. funkcje

brak Smetje ^{jest H.S.} ^{inje} Gwiazda 6 DUB ^{Mowa - Kinczyk}

SPP 8. nr

12 822 nr. karty 241

9. źr.

nachodstwo ^{nr SPP}

1 Herold. Hraessonska Mandline, St. Sieriant, 12822, 5. AM OK Wawa, ps. Kardla, 5574, 703.

2 HW 1978/58 KHK

3 B Polak, Wybit zwoleń, 5.367, Sp. - - - - - Okr. Lwa

3090; 27.6.64

4 22 Rmunt. St. Bzobyr. + II
5 spp

6
7 By nie odinstaj

8
9
10
11
12 St Polak 02C, 025

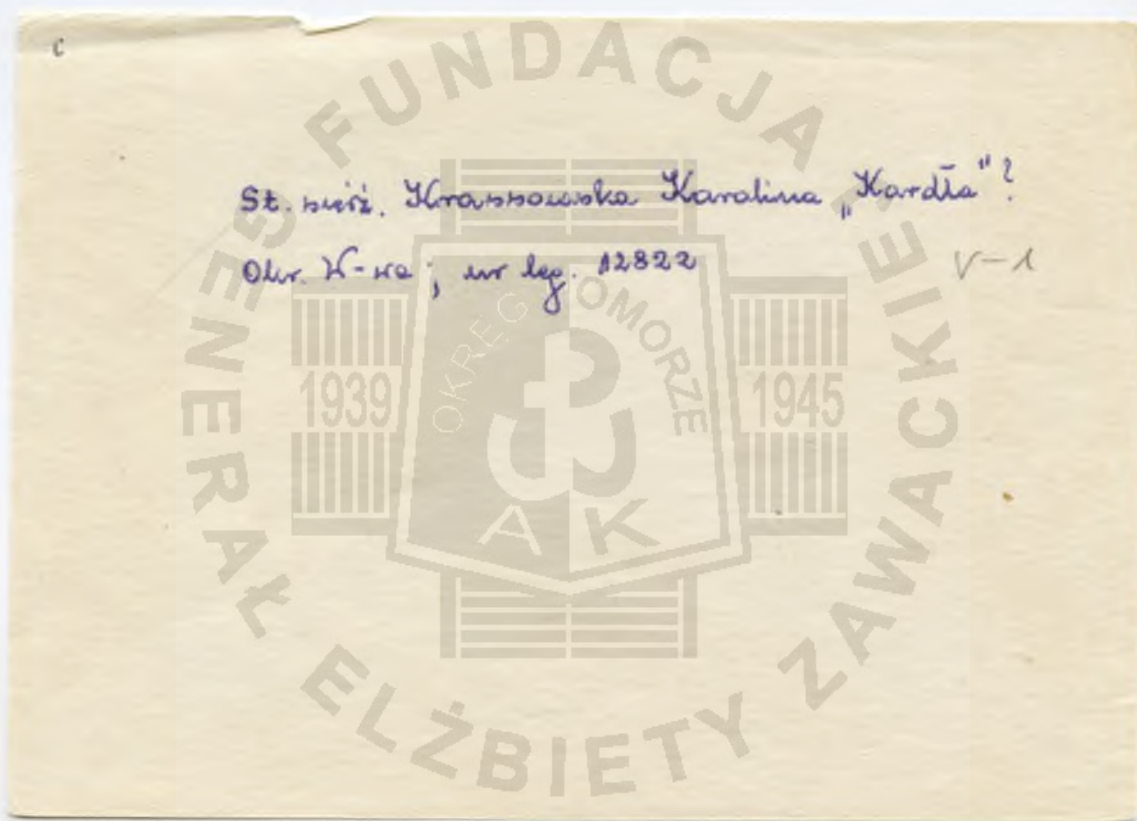
13
14
15
16
17 mel corki 17 Stenarskiy 2002, mel miza
18 fot od corki, St mze

19
20
21 Rvarnourska, Kuczynski, Rostarska

Zob Krawarska Zofia

St Rmunt II, III fot

177

i

T: 2369/WSK

HK-W-aa

v-2

KRASSOWSKI Kamolika

st. siers., ps. "Kawola"

kl. 5, nr. 12822

Gen. P. Resotowski, Order Virtuti Militari
i jego Kawalerowie.

Ballenwerk Press, Miami, Florida, USA
str. 574, 1992.

li. 12. 99

VIII

V-3

17K

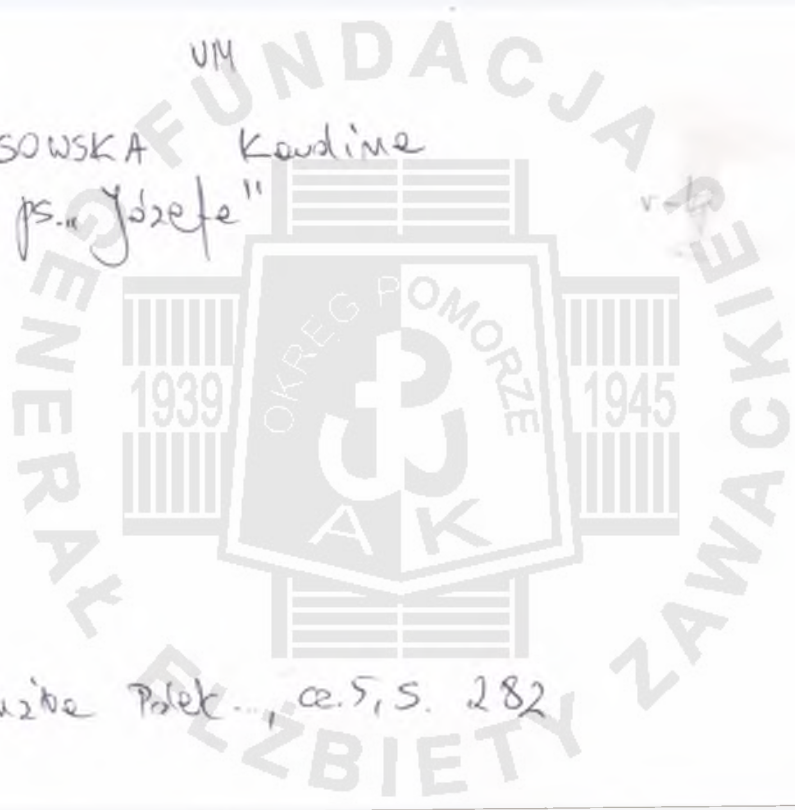
? Obrazek
W4A

Krasowka Karolina "Dola"
mamy nielub w rezerwacji i sterku w
obrazowego kierownictwa Kontroly wada (Zespół A" O. N. Kępa)
którego kierownictwem było Zofia Zuzanna Jachowicz Wysok

zob K. Plute Orzechowski O. O. P. S. 167

i

UM
KRASSOWSKA Kordime
ps. "Josefe"

Zob. Służba Polek..., ce. 5, s. 282

D.kw. 1104

i

UM

BIENKIEWICZ - Kwasowska v-5
Kardime

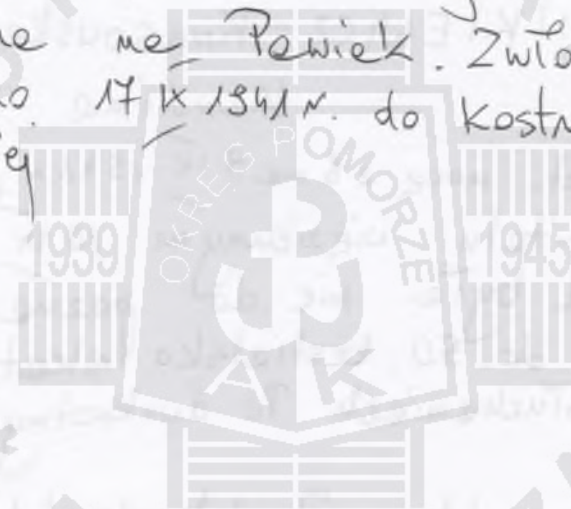
- awasz. macę 28 me 3 IX 1941 r.; 2mentę
w szpitalu więziennym 10 IX "przy czym
twem bycie nie do pozmemie"
- wet ok. 50, bestielsko sketowane na
przesuchaniach. Po dwukrotnym badaniu

2ob. Domeńska "Pamięć - kazi i heroizm"
W-wa 1948, s. 107, 378, 385

D.kw. 1103

verte

10 IX 1841 r. w stanie agonii prze-
wieziono na Powiek. Zwłoki prze-
wieziono 17 IX 1841 r. do Kostrnicy
miejskiej

i

^{VM}
BIENKIEWICZ ^{Kraszawski} Karoline
zd. Podkorske

2ob Kument "Słownik..." "I" s. 98

D.Łw. 11 03

i fot. nr 53

KRASSOWSKA Kevokine

zd. Bieukiewicz

v-7

vel Karel Brnoma

ps. "Jozef 'ay Jozef Wysoké"

Zdb. koment "Stavnik..." "1" s. 98-99

D. kv. III 03

Krassenski
Del Rsi

v-8

Grabowski w GPN
nie st. Rucinski

1942

1945
program w
Kraczyński

Grabowski nie wie kto
14.IV.05 Skucyński

Uprawa^s szulce Kraczyński

1	Nazwisko	Grade inform Mr. Karty 241 Krassowska
2	Imię	Karolina v-9
3	Data wst./rozmię	
4	Stopień wojsk./tytuł	st. sierżant
5	Organizacja	
6	Przydział org./jednostka	AK okręg Warszawa
7	Funkcja	
8	Nr Krajowa	12822
9	Źródło	uchodźst 40

121
"121"

VM

V-10

AK

H-na

JARASSONSKA Krawcowa
ps "Krawcowa Brona", "Jareta", "Józefa Krawcowa".
W "Słownik biograficzny konspiracyj w 1912.
A. Kunert T. 2. H-na 1984. s 98-99. Bibliogr.

Zob. "Słownik Polek" 12.6. s. 156. Bibliot. E.2.

Zop. X.2000.

i

UM
KRASSOWSKA Karoline

AK
W-we

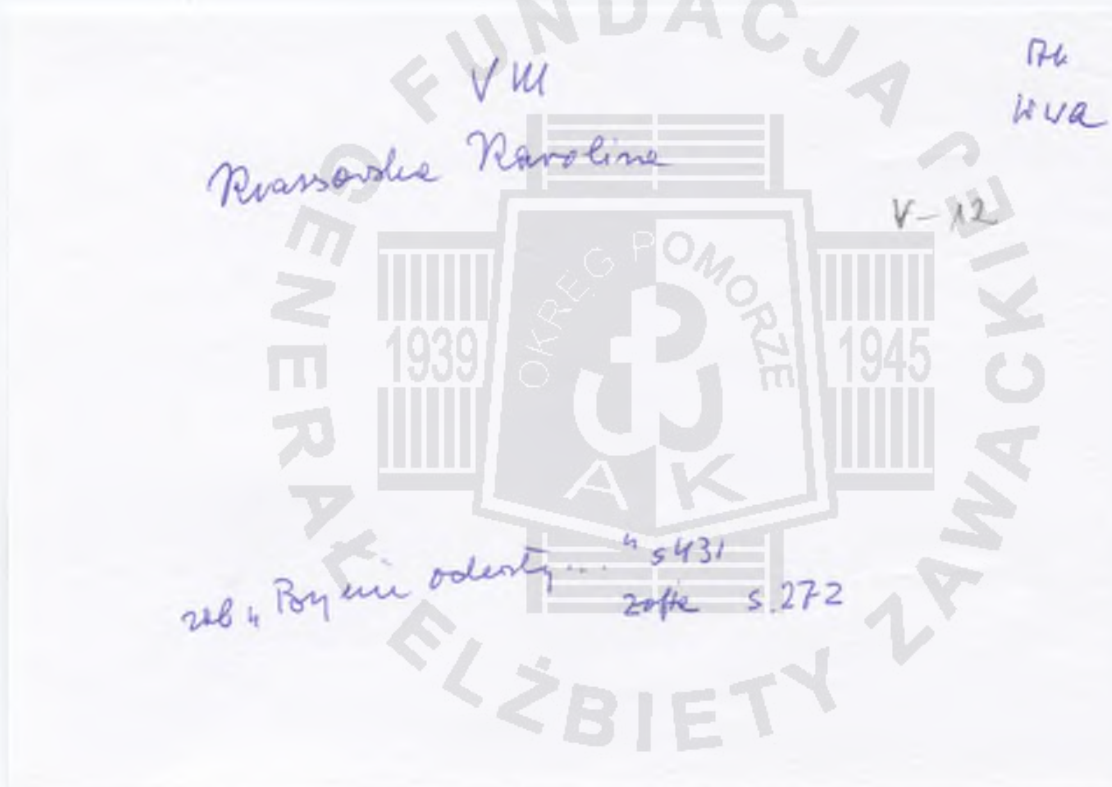
ps. "Józefa"

V-11

- odz. pos. m. przez K. te GP PS2
2 11 XI 1941 nr 291/BP

Zob. SPP - poszukiwanie J. Kuczyńskiej K01
(zob. do p. 226/2001 koresp. E.2)

Dkr. I 2001.

1977

KRASSOWSKA KAROLINA z d. Bienkiewicz, „Józefa”, „Wysoka” (18 XI 1891–13 IX 1941), ur. w Pilipach Czeremyskich na Podolu, c. Adriana i Karoliny z Podhorskich, ziemian, zam. w Warszawie, ukończyła Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego, inż. rolnictwa, 1914–1916 kierowała stacją selekcji roślin w Udryjowicach, w 1916 wyszła za mąż za Bohdana Krassowskiego z Berezówki na Podolu, w 1920 przyjechała z rodziną do Warszawy, podjęła pracę zawodową w Centralnym Tow. Rolniczym, następnie w Polskim Białym Krzyżu, od 1925 inspektorka w Centralnym Tow. Organizacji i Kółek Rolniczych w Warszawie, od 1933 w warszawskim biurze Tow. Eksploatacji Soli Potasowych z siedzibą we Lwowie jako z-ca kierownika działu propagandy, jednocześnie 1926–1931 była kierownikiem naukowym w firmie Hodowla i Reprodukacja Zbóż i Nasion Buraków Cukrowych Aleksandra Sumowskiego w Zamliczach na Wołyniu, pisała liczne artykuły do prasy fachowej, tłumaczyła prace rolnicze z języków obcych, współpracowała z działem rolnym Polskiego Radia; w konsp. od wiosny 1940 sekretarka do specjalnych zadań Delegata Rządu na Kraj Cyryla Ratajskiego, przechowywała pieczęć z godłem państwa, prowadziła archiwum, kasę Delegatury, znała stosowane w korespondencji szyfry, zastępowała szyfrantkę; aresztowana przypadkowo 12 IX 1941 w lokalu przy Al. Ujazdowskich, w jej mieszkaniu przy ul. Raszyńskiej 58 m. 24 gestapo znalazło i zarekwirowało tylko kasę Delegatury w kwocie ok. 18 000 zł; torturowana w al. Szucha nie ujawniła, w stanie agonijnym ze zmasakrowaną twarzą przewieziona na Pawiak, gdzie zmarła; odzn. pośm. Orderem Virtuti Militari, mianowana st. sierż. (daty

KRASSOWSKA TERESA 115

aresztowania i zgonu, mające kilka wersji, przyjęto wg relacji córki Anny Olszańskiej); w Powstaniu poległ jej syn Kazimierz.

121; 123, sygn. III/21/12; 131; 140, t. I, s. 1, poz. 4; 253, s. 431; 272, s. 384; 278, s. 169, 170; rel. Anny Olszańskiej (córki); inf. Kola b. Wychowanków SGGW.

J. 2364/4SK

242
Kk-4a

+ KRASSOWSKA Karolina

z d. Bienkiewicza

ps. "Karol Brona", "Józefa", "Józefa Gysocka"

vi. Fotografie: kserokopia

KRASSOWSKA Kordine

